

UNIVERSAL
LIBRARY

OU-232893

UNIVERSAL
LIBRARY

مکتبہ المعروفہ دارالعلوم دیوبند

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

انوار التَّوْحِيدِ

مکتبہ المعروفہ دارالعلوم دیوبند
مکتبہ المعروفہ دارالعلوم دیوبند
مکتبہ المعروفہ دارالعلوم دیوبند

انفاسِ حَمِیْمَہ

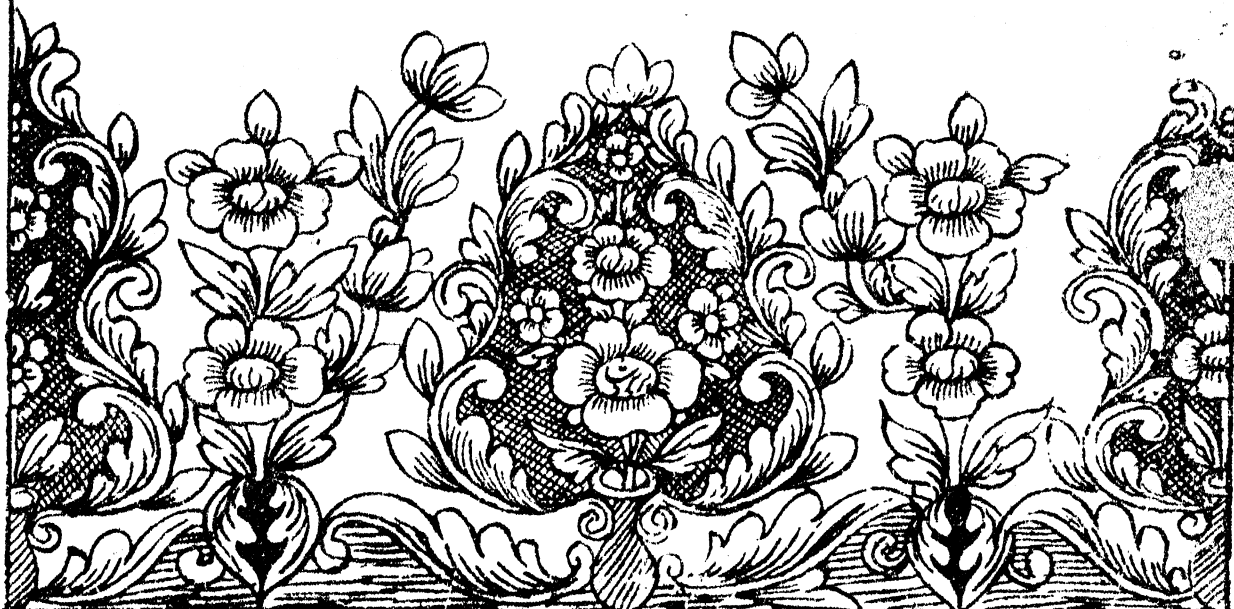
المعروف مکتوبات حضرت

مکتبہ المعروفہ دارالعلوم دیوبند
مکتبہ المعروفہ دارالعلوم دیوبند
مکتبہ المعروفہ دارالعلوم دیوبند

شاہ عبدالرحیم صاحب

مکتبہ المعروفہ دارالعلوم دیوبند
مکتبہ المعروفہ دارالعلوم دیوبند
مکتبہ المعروفہ دارالعلوم دیوبند

مکتبہ المعروفہ دارالعلوم دیوبند



بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله الذي هدانا لهذا الصراط المستقيم ووقفنا الى معارج الشهير القويم
والصلوة والسلام على من سوله صاحب الخلق العظيم وآله وأصحابه
الهداة الى النعيم المقيم

ابا بريد ميگويد بنده ضعیف و نحیف راجی سے رحمت اللہ اہل اللہ غفر اللہ له و لا بائہ العظام و حسن
الیہ و لو الدیہ الکرام کہ مسودات مکتوباتی تاکہ حضرت معاف دستگاہ حقائق انبیاہ مجمع
کمالات ظاہری و باطنی منبع مکرم حسنات صوری و معنوی زبده مفسرین و قدوه محمدین حقا
والدی حضرت شاه عبد الرحیم صاحب اللہ ظل الجلالی رؤس المسترشدين المریدین کہ بنام بعض مریدان
خوش اعتقاد و خلفار کامل الشادرتنزه کک معنی سلک فی موند فرایم می آورم و ادعای العان مخزن این معارف
سعادتی از ختم چون نظر فیض حضرت ایشان ان راق کہ بدست این کهن مستفیدان کثیرین تسعدان و ذنبا و ذنوب
که ای اهل اللہ این را مرتبید ساخت و بتالیف آن باید پراخت تا فائده آن تم و التبع باشد پس التفتاح الامم العالین فرمود
راترتب و بانفاس حیمیه سوم گردانید و اللہ الموفق الترتیب علیہ توکلت الیہ انیب تنبذ قال رسول اللہ صلی اللہ
علیہ وسلم لا یرحم اللہ من لا یرحم الناس ترجمت نمکند خدا تعالی بجزت خاص کامل خود کسی که رحمت نمکند
آدمیان قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم الیرحمون یرحمهم و من فی الارض یرحمکم

من فی السماء۔ ترجمہ رحمت و شفقت کنندگان بر خلق را رحمت میکند رحمان جل جلالہ رحم
کنید کے را کہ در زمین است از آدمیان از تیکان و بدان و رحمت بر بدان آنست کہ ایشان را
از بدی بازدارید یا رحمت کنید بر ہر کہ قابل رحمت کند شمارا کہ در آسمان است ملک و قدر
وے و تخفین آسمان بجهت کمال وسعت و علو ارتفاع است یا مراد ملائکہ اند و رحمت کردن
ایشان دعا و استغفار و طلب رحمت است از جناب حضرت عزت برائے رحم کنندگان با مراد
حفظ ایشان است از موزیات از شیاطین جن و انس آئے طالب قرب مولے و آئے قاصد سعادت
دنیا و عقبے شفقت بر عباد حق و رحمت بر خلق قادر مطلق خاصہ حضرت خداست و صنعتی است از
صفات کاملہ انبیا و اولیا پس جد و جہد تا بر ہر نیک و بد چون آفتاب بتاب و بر سو خلق خلق
صبر کن و از رحمت و شفقت بر ایشان روئے متاب کلماتے چند از اخلاق انبیا مرتبہ بلند و اوصاف
اولیا از جہد از گوش جان پاک نہ از گوش آب و خاک بشنو۔ شائد کہ تخصیص تحقیق بدرقہ توفیق
از حسیض نقلید بذروہ تحقیق برسی و بحکم الدال علی الخیر کفاعلا درین درویش دلریش غلیل البصا
عظیم البصاعۃ داخل این گردہ باشکوہ گردد و اللہ الموفق۔

در خبرست کہ در عالم غیب و ممکن بے ریب خطاب مستطاب از جناب قدس مآب بعی علی نبیا و
علیہ الصلوٰۃ والسلام در رسید کہ اے عیسیٰ اگر خواہی کہ از اخض خاصان و اقرب مقربان باباشی
بر تو باد کہ چہار کردار لازم کنی۔ باش مشفق بر خلائق ما بچو آفتاب عالم کہ بر ہر نیک و بد بتابد نہ از تاب
نیک وے را افتخار و نہ از تابش بد ویرا عا چون ترا منظور حسن ماست بانیک و بد خلق چہ کار
بیدی را بدی سہل باشد بجز اگر مردی حسن لے من اس۔ و باش حلیم ذاق بچو آب کہ مے رود آنجا کہ
می برند اگر چہ وی را بزنند و برند و حیات بخش حیوانات و نباتات است و مطہر لوث نجاسات و مکروہات
و من الماء کل شے۔ و باش بچو زمین کہ مردم بران گناہان میکنند و او فروئے رود و قاذورات
را بروئے مے افکنند و او بر شیرین میدہد تو نیز بر اشارات حسن معاملہ کن۔ و باش متواضع بچو
ایوم دایم سہرا فگندہ و شب زندہ دارد و خبرست کہ موسے بن عمران علیہ الصلوٰۃ والسلام من الرحمن
بدرگاہ حضرت آقہ قاضی الحاجات مناجات کرد کہ بار عصلے از چہ شایان رسالت و مکالمت خود گردانید
حضرت غر شانہ و عظم برہانہ فرمود کہ لے موسے یاد کن آن روز کہ گو سفندان شعیب پیغمبر سچو انبیا
گو سفندے بر سید خود ہم بسیار و دید و ترا ہم بسیار دو آیند بعد از شفقت بسیار رحمت بشمار
آن را گرفتے خواستی کہ بعضا بزنی پس تو مرایا کردے و عصا از دست بینداختی ہر دو سر و آن

نہ

نہ

اگر تھی برہم خود چشم آن یوسہ وادی و کفے اے صیب من نفس خود را بخانیدی و مرا ہم اپنا دادی
 و ویرا بردوش خود انداختہ بجایش آوردی پس بدان رحمتے و شفقتے کہ بر خلقت من کردی
 مرتبہ رسالت و مکتبہ مکالمت تو عطا کردیم۔۔۔ در خیرست کہ پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم فرمود
 کہ خیر الناس من یفیع الناس یعنی بہترین مردم کے ست کہ نفع رسانند پر دم و فرمود علیہ
 السلام من کان فی حاجتہ اخیرہ کان اللہ فی حاجتہ بہر کہ باشد ساعتے در روان
 کردن حاجت برادر مسلمان می باشد حق تعالی در روان کردن حاجت آن ساعی ہم در دنیا و
 ہم در آخرت۔ پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم فرمود کہ دوزن بودند یکے صالحہ نیک کار و دوم
 طالحہ بد کار زن صالحہ گر بہ رادر خانہ بستہ جائے رفت آن گر بہ ہیچ چیز بخوردن نیافت از علیہ
 اگر سنگی ہما بخامرد و آن زن طالحہ در صحرای بوقت گراما از رہے بر سر جائے رسید سگے را دید کہ از
 غایت تشنگی زبان از دہان بر آوردہ گرد چاہے گر وید و نہا کہ بر سر سنگہا بودے رسید۔ آن
 زن را رحمت و شفقت غالب آمد و او در چاہ انداخت رسن را کوتاہ یافت سوے سر خود بہرید
 و تاقہ بجائے رسن ساخت آب بر آورد و لبیک داد و بادشاہ بے نیاز و حضرت بی انبار فرمود کہ
 آن بد کردار را بہ شفقتے کہ برسگ تشنہ کرد در بہشت بجائے آن زن نیک کار کردیم وزن نیک کار
 رادر و تنخ بجائے زن بد کردار در آوردیم آی برادر ازین حدیث غریب و قصہ عجیب عبرت در
 عبرت مے آید و حیرت در حیرت مے افزاید کہ افعال آن بادشاہ برحق و قادر مطلق معلل تغلیل و اعراض
 نیست و جزا و سزا مروط مبادلہ و اعراض نہ خلقت الخلق للجنة و الخلق الی و خلقت الخلق
 للندار و الخلق الی۔ یعنی پیدا کردم گر و مے رادر بہشت بے سابقہ حکم ہا کہ نذارم از کسے آنجا
 و لہا کباب میگردند و جگر ہا پر آب ہوش مدہوش و عقل خراب و جانہا در اضطراب لایسئل عما
 یفعل و وہمہ لیسئلون۔ مشعر کس را نہ پرسد کہ باز پرسد ز کلال بد کہ بہر چہ می سازی و چون
 میکنی : آخرین دارنار گذاشتے است و ہذا بقا و جزا پیوستنی است پیراہن نفسانیت و تنجیح
 و اناخیر منہ را صد چاک کن و دستار و کلاہ تکبر و تجبر و تہمت و نخوت را از سر بگیں و از سر خود
 تودہ خاک اعتماد از خود کردار برداری و نظر بفرصل و کرم غفار بگمارے۔ تا توانی راستے بدلہا
 و شفقتے و رحمتے خلق خدا برسان و خود را از ہستی موہوم و صفات سمیات برہان آی طالع
 سوے نگر کہ از راحت رسانیدن حیوانے جہنمی را جنتی کرد و اگر از راحت رسانیدن انسان
 حضرت رحمان ترا قریب جمال با کمال خویش رسانند و سعید ابدی گردانند بعینیت و از اذیتہ

و بعد از آن کہ در این دورانی سابقہ عمل

حیوانی بہشتی دوزخی گشت از اذیت دے کہ حرم انوار حق تعالیٰ محل اسرار علیہ السلام
 باسفل سافلین او فتنہ دورست اعادنا اللہ من ذلک ولیندر قائلہ سے اینجا بنون شیخ
 نیز زود بہ نیم خس پے دل را بدست آرمین بیشترت و بس پے مغنبتیت آن ست کہ نزد مقرب
 کہ حسنات الابرار سکیات المقربین ست فنون شیخ حقیقی کہ کشف و کرامت و طے و طیران
 و تصرف بر آسمان و غیر ہاست مقدار نیم خس نیز دودل بدست آوردن ست کہ دل سلیم
 از غیر حق و صفات ذمیمہ است حاصل کردان و بدے سلیم کہ گنجینہ اسرار خداست و خزینہ انوار
 موے ست راحتے برسان کہ مشرب مقربان و مذہب عاشقان ہمین ست نہ آنکہ تمنا ہر دل را
 بجا آوردن گو کہ تمنا در قتل و دزدی و خمر خوردن باشد خوش گفت آنکہ گفت رباعی دوراہ خدا
 دو کعبہ آمد منزل پے یک خانہ کعبہ ست و یک خانہ دل پے تا بتوانی زیارت دلہا کن پے کافزون
 ز ہزار کعبہ آمد یک دل پے و خبر ست کہ پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم با پیرزہا میگفت ہر حاجتے کہ
 در بدن بگوئید من حاجت شمارار و اگر دادم - در خبر ست کہ دختر ز نے آمد و گفت یا رسول اللہ ما در
 من باتو حاجتے دارد تراے طلبد فرمود کہ بہر کوچہ کہ مرا بخواہی برے پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم
 فرمود کہ حق سبحانہ تعالیٰ را ہزار رحمت و شفقت ست یکجز و رحمت را در تمامہ خلقت حیوانات و جن
 و پری و بگری و بتری نہادہ کہ با او مادر با بچہ ہا را شیر میدہند و دانہ میخورانند و تربیت میکنند
 و حیوان صاحب ستم ستم خود را از بچہ معلق میدارد کہ ایذا بچہ نہ رسد و نہ صد و نود جزو رحمت
 حق تعالیٰ برای عاصیان امت من نگاہداشتہ است تا بان رحمت ارحم الراحمین و اکرم الاکرمین
 کہنہ گاران امت ما را بنوازد و بے واسطہ دیگرے کار ایشان را سازد پس اے طالب حق
 بِحکم تَخْلُقُوا يَا خَلْقَ اللَّهِ بجد و جہد تمام بخلق باین اخلاق خلق علیہ و الصراف باین صفت سنیہ
 باید کرد تا حضرت موے و مبداء علی جل و علی مناسبت و مشابہت حاصل گردد و بہ نجات ابدی سعاد
 سردی واصل شود در کتب اخلاق آمدہ کہ شخصے بود کہ ہمیشہ قوت خود را از شکار کردے و معیشت
 روزگار خود را بہ ہمین جیلہ بسر بردے روزی لشکار رفت آہورا با بچہ دید اسپ را عقب آہو و بچہ اش
 بد و ایند آہو قوی برد وید و بچہ ضعیف میند بقید وے گردید آن بچہ را دست پابستہ بر فک زمین
 بستہ می برد ناگاہ آہو زیدہ از غلبہ محبت بچہ خود و دیدہ بادل بریان و چشم گریان نزد آن شخص آمد
 و از غایت محبت از ضرب و سیلت خود ترسید محبت آہو بدل شکاری اثر کرد بچہ را از قید بر ہانید
 و راحت بدل آہو رسانید آہو بزبان بیزبانی بدر گاہ حضرت آکہ سند عا در حق آن شکاری کردے الفور

پس پدید آمدن این شد با توفیق از عالم غیب و از پرده لاریب آواز داد که ای راحت رساننده دل خلق مرا
 سیرت این راحت رسانیدن ترا مرتبه سلطنت دادیم در اندک زمانه آن مرد با شاه گشت ای
 درویش از راحت رسانیدن حیوانی بدرجه سلطنت و نیوی رسید از راحت رسانیدن انسان که
 بدرجه سلطنت اخروی و قرب حضرت محمد مصطفی برسی عجب و بعینیت مروی است که در وقت
 خلافت حضرت ابوبکر صدیق زالی بود ضعیف از کار مانده از ضعف در گوشه افتاد و هیچ کس
 ندانست که خدمت وی کند و رحمت وی گشت با امیرالمومنین عمر رضی الله عنه هر شب در کلبه او
 بیامد و جاروب زد و آب آوردی و آتش کرد و هر حاجتی که زال داشته همیام فرود
 شبی عمر بر سم قدیم بیامد و در نزد زال رفت زال گفت تو کیتی گفت عمر آمده ام تا حاجت ترا همیا
 کنم زال گفت پیش از تو پیر بیامد و همه همیا کرده رفت عمر باز گشت چند شب متواتر آمد و
 زال همان جواب گفت - عمر در تعجب شد که آن پیر که خواهد بود شبی حضرت عمر کین کرد تا در یابان
 پیر را چون نگاه کرد ابوبکر صدیق بود رضی الله عنه پس عمر رضی الله عنه گفت که من حسد نکرده ام
 ترا ای ابوبکر آنچه در باطنی سابق این خیرات - آورده اند که سلطان اولیا یا بزرگ ساطی رحمة الله علیه
 در شهر همدان رفته بود آنجا زحمتی شد بجهت تدوی تخم معصفر خرید از آن تختی بخورد و آنچه باقی ماند
 گوشه دستار بسته در شهر بطام آمد چون در خانه رسید آنرا کشاد میان آن تخمها سورجه پخت
 گفت این سورجه غریب است باز همدان برم - سفر کرد و از برای یک سورجه در شهر همدان آمد
 در مقامات مذکور است که قبلاً اولیا و کعبه اصفا مقتدای اهل صفا هادی طالبان راه خدای مجتوب
 رب الارباب قطب الاقطاب صاحب طریقه علیہ حضرت خواجه بهارالدین نقشبندی قدس
 سره مجذوب صاحب تصرفی ملاقات کرد ای خواجه اگر خواهی که راه باطن را بر تو بگشایم راه
 راه خلق را از جنس و خاشاک و نجاسات و ملوثات پاک کن حضرت خواجه باشارت آن مجذوب
 محبوب تاملت هفت سال علی سائر الاحوال کو چها و بازارها را از نجاسات و ملوثات بابلغ وجود
 پاک می ساخت بعد از مدت هفت سال آن مجذوب مرغوب با خواجه ملاقات کرد و گفت ای
 خواجه اگر قرب خدا می خواهی خدمت خلق بے تفرقه کن یعنی صاحب باشد یا طایح فاسق شود یا فاجر
 انسان باشد خواه حیوان و خوش باشد یا بیور همه را خدمت الله میکن حضرت خواجه مقتضای امر
 مجذوب خدمت خلق بجای آورد روزی بیرون شهر میرفت ماده سگ در گور کهنه بچه یاداده
 بود تشنگی و گرسنگی بر آن ماده سگ غلبه کرد و شیرینه داشت که بچه با بخورند

ماده سگ از راه شفقت از بچه با جدا نمیشد و بچه با شور و غوغا میگردند حضرت خواجه لطف است که
 دانست که ماده سگ از تشنگی و گرسنگی شیر ندارد و که بچه با دهد حضرت خواجه در شهر آمد و در وکان
 حسن نان نوای آمده گفت که این خرقه مرا بگیر و چند نان و کباب بده حسن نان نوای گفت ای
 درویش اگر گرسنه نه ز قدر که توانی بخور و اگر حاضری تعیش داری چنانچه کار جوانان است هرگز
 نان مرا بر تاسم گنهگار نگردم و تو آثم نه شوی - حضرت خواجه فرمود که ترا بپای نان میدهم ترا
 باین گفتگو چه کار حسن گفت که من بپای نمی گیرم را نگان میدهم القصد حضرت خواجه آوند
 پیر از آب و چند نان و کباب گرفته بیرون شهر برد و حسن از راه سوراظن و تحسین عقب خواجه
 پنهان میرفت حضرت خواجه آوند آب و نان و کباب پیش ماده سگ نهاد و دوست بسته
 با ادب ایستاده ماند ماده سگ نان و آب بخورد و غلطان شد و دست و پایی بسوی آسمان
 کرد به زبانی که داشت است دعا کرد حسن گفت که من چه چشم خود دیدم که انوار شمار از مهلت
 آسمان به عنایت حضرت رحمان بر حضرت خواجه قطب زمین و زمان ریزان و افشان بود و از
 عرش تابه فرش حضرت خواجه را منکشف شد و من مهر خود را بر قدم خواجه نهادم و عذر سوراظن
 خود را خواستم و استدعا بعبیت و ارادت کردم حضرت خواجه فرمودند که چون ز نام هدایت بدست
 من عنایت کنند اول از مریدان من تو باشی - مروی است که امیر المومنین علی کرم الله وجهه بر ای
 میرفت زیر پایی مبارک او مورچه را با پانگالی و ملائی حامل شد به زبان نیاز به درگاه بی نیاز عزائم
 داد خواه شد و از شوق در دمی نالید و هر دو دست می مالید می گفت خداوند در تمام عمر خود یک
 نفس غفلت نور زیده ام و یک دم عذاب مفارقت از ذکر تونه دین ام مرا معذور دار که از در دبیلت
 شده ام حق تعالی فرمود ای مورچه روز بازخواست از علی حق ترا درخواست کنم باز به جناب قدس
 مآب عرض نیاز کرد که خداوند از علی خطا پایی بر من افتاد نه عدا امید دارم که خطای علی را عطا
 فرماید - آنحضرت صلی الله علیه و سلم حضرت علی را در خواب فرمودند که ای علی چرا بر زمین با پیش
 نه نهادی اگر شفاعت آن مورچه نبود ای در مهلکه می افتاد ای کاره بناید کرد که بعد از آن
 محتاج به عذر و شفاعت شوی ای برادران اهل وفا و مخلصان با صفا قصه عجیب که نصیب
 و حصه این غریب است از گوش جان و از حسن ایقان بشنوید که روزی در کوچی از کوچهای
 شهر اکبر آباد می رفتم در وقت غلبه سران از بارش وافر کل و لاریتکار گشته سگ بچه در آن
 کل دلائی غرق شده و در مانده ناله بار و لعن پایی بسیار و فریاد پایی بشمار میکرد و در باب

فریاد در محنت و شوق بزدل داستم و معترب این واقعه در همان کوی باقلق واضطرار
 در مشاهده زلف پر بیچ و تاب معشوق حقیقی و محبوب حقیقی چنانچه ارباب ذوق و مواجید و اصحاب
 شوق و توحید را می باشد با حیرت و حیرانی و با تمام در دوسر گردانی اگر براه عشق رسیده دختر
 محبت چشیدن میدانم نیزستم ناگاه از طرف دیگر کویب سگ را دیدم که بطرف من می آید در میان
 کویب گل و لاله بسیار بود از خوف انتشار افتاد تر رسیدم که پاره پنجس شوند در رفتن مسامت
 و مساقبت کردم هر چند جهد نمودم سگ بجای که لاله بسیار بود برابر من رسید و با من بزبان
 فصیح و کلام طبع گفت که پیغمبر خدا صلی الله علیه و سلم فرمود که حق جل و عالی فرماید ان الله حرم علی
 نفسه الظلم یا عباده فلا تظالموا یعنی حق سبحانه تعالی می فرماید که الله تعالی حرام کرد
 ظلم بر ذات پاک خود پس ای بندگان من بایکدیگر ظلم نکنید پس توجرا ظلم و تعدی کردی که شارع
 عام برائے مروت تمام بندگان است خواه انسان باشد خواه حیوان و مساقبت بین ظلم است
 در جوابش گفتم برائے خوف نجس شدن پاره قصد مساقبت کردم طهارت جامه شرط جواز صلوة
 است - سگ مرا جواب داد که اگر پاره نجس گشتی بپوشش پاک شوی و نجاست کبر و مخزرا
 اگر از بهفت دریا بشوی هرگز پاک نه شود - اگر درویشی از راه کبر و سگ فقر کند با و مصاحبت
 اهل حق را بجا نرینیت پیش او بتواضع ایستادم و گفتم که اگر صورت از من کبر و نخوت ظاهر گشته
 اکنون حقیقتاً و معنای پیش تو بهزار عجز و شکست افتادم باز سگ بمن گفت که شیوه اهل حق
 ایستاست نه اختیار طرف خشک را برائے خود داشته و طرف لاله برائے من گذاشته تصوف
 نه آن است که تو کرده - راه اولیای آن است که توسل به وسع - شرمت با دانهزار شرمت با دانه
 این فقیر به هزار شرمندگی و سرفکنندگی بطرفی که لاله بود به خشوع و خضوع ایستادم و طرف
 خشک بان سگ گذاشتم سگ باز همی گفت که با من عقل ضعیف و ادراک نحیف حق تعالی جلش
 را نمیتوان دریافت طالب کامل حق آنست که او را دل دانا باشد و او را وسط آنست که او را چشم
 بینا باشد و او را آنست که او را گوش شنوا باشد و اگر از بینها هیچ کدام نباشد ویرا باید که طرفیه
 ابرار که عباد و زهاد و اتقیاء و اصفیاء انداختند و به طریق صوفیه مقرین که لافرق بینی و منیم
 در شان ایشان است و الفقر اذ لهم فهو الله ایشان را شان است و تخلقوا باخلاق الله
 نشان است نه در اید - العاقل تکفید الاسادة و الجاهل لا تفهید العباة -
 وهو معكم انما كنتم و نحن اقرب الي من خيل الوريد - وجود خود را با او

اور با خود باید است او را و بناید شمر ظاهر محی آیت شریف چنین است که خدا تعالی با شماست هر جا که نشد با نزدیک
 تریم بسو انسان از رنگانش پس باید است که بون چیزی را با چیز معیت خوانند این بون چیزی چیزی یا بجای است
 یا بحقیقت پس علی ظاهر اند به اینست که این بون چیزی چیزی بجای است بحقیقت گویند خدا تعالی یا بجهت است
 است نه بذات بلکه بعلم بر بجهت است قدرت است نه به علمه متکلمین همچنین است اما صحتی هر قناعت کند بحقیقت
 جزئی الطلب کنند و به ایشان نیست که معیت تحتها با جمیع ذرات کائنات بحقیقت است او بذات خود با جمیع اشیا
 کائنات چون معیت است که تکاملان گویند مفهوم حکما ظاهر است یعنی نه چون معیت عرض است با هم نه معیت جسم با هم
 است نه معیت عرض عرض است و معیت عرض با جوهر بلکه معیت است خارج از حیا اربعه آیه کریمه یا لیکن من تجوی
 ثلثه الایمور العبد ولا الخمسة الیه سواد سهم و لا ادنی من ذلک ولا اکثر الیه روح الیه یماکانوا یعنی
 نباشت ازین از گویند با هم سه مگر که خدا و چهارم ایشان است و عالم است با همان احوال قول اشکارا و نهانی و اماست همه صفتها
 و خطرات و کیفیات ظاهر و باطنی و آنچه تن از گو باشد مگر که ششم ایشان خداست و نه کمتر باشد ازین و نه بیشتر مگر که خدا ایشان هر
 که باشد در سبع سماوات یا در و یا از هفتاد و بین مطویا و آیه کریمه و اذ اسألت عبداً عنی فانی قریب تبالم میخوان و قرب
 حقیقتاً از قربت به نحو اقرب میدان - زین معیت هم فرنگ نشین نموش و این معیت و نیاید عقول بهوش بنای برادر
 اقرب ثلثات حق با موجودات قرب هم با جساد که روح از عالم امر است داخل درین خارج و نه متصل از دست نه تفصل از
 صفا جسم هم بر او انقصان طلبت معر با این با هم در جمیع اجزا را بدست اگر نه ارسال با قالب داشته باشد با هم خلوص نقصان
 در طهارت و صراحت و راه نیاید همچنانکه پیش از معیت قالب و انون صراحت و لطافت است بهر کثافت و پیدانگ و همچنین قرب حق
 با خلق میدان که هیچ ذل امکانی به تنزه قدس ذات اجلی اثر نکند و فبارک الله الخالقین چون حقیقت معیت هم را با هم شتای
 ستر عین نفس فقد عرف ربّه در یافتی و طائفه ثانیه را هم فکشفنا عنک عظامک فنبصرک الیوم حدید غشا و از بصیرت
 ایشان بر داشته اند و در زمره نظائر کباب جمال اعمار ذات کمال محمدیه داشته اند جمیع بظواهر کلمات مراتب جمال کمال
 صفات متعالیات گشته و انوار آفتاب عالم کتاب بر هر ذره از ذرات موجودات یافته هر حجاب از رفتاد نیز از حجاب کمال الله تعالی
 الف حجاب من نور ظلمت منظر جمال صفاتی و آینه کمال آسمانی گماشته که اقال الذی صلی الله علیه و سلم لا یزال العبد یقرب
 الی بالنوافل حتی یجفاد الاحتیة کنت سمه الذی یسبح به صبر الذی یصبر الیه الی سبطش بها و حجاب الی شی به با فلافق مینی و نه
 آنرا که متصف بقرب نوافل شده اند شری و فعلی و انفعالی هر صفتی که از نظام ظاهر است نزد این نظام از حق ظاهر است قل کل من
 عند الله حال ایشان است با کلمن نعمه فمن الله مال ایشان است سبحان الله غیر کاره و عیب امر است که دل
 ایشان گنجینه اسرار محبت الهی گشته و مخزن صفات لا متناهی و نامش مفلس نهاده اند و گدایا د شاه است
 نامش گداست و آنکس که ترا شناخت جاز او چه کند و فرزند و حیان خانماز او چه کند و یوانگنی هر چه نامش بخشی و دیوانه تو

در حدیث آمده است که هر که با حق تعالی
 در محبت باشد حق تعالی با او
 در محبت است

بمقام قرب و معیت از سالکان این طائفه که حاصل است پائے عقل و علم در این میدان بے
 پایان لنگ و گوش هوش در ادراک اسرار این موطن گردنگ بصیرت بصیرتی طوائف ظواهر را در
 نظایر انوار این جمال بجز از غمی هیچ واصل نه و عقل عقلا را غیر از جهل هیچ حاصل نه پس این معیت
 در نیاید عقل و هوش پس زین معیت دم منزه نشین خموش بن و حصول این قرب و معیت
 ثمره قرب نوافل است طائفه ثالثه را چون جذب آبی دریا بد حکم جَدْبُ مَن جَدْبَاتِ اللّٰهِ
 خیر من عبادة الثقلین به سابقه عمل رفع حجب ظلمات و نورانی شود و بمشاهده مرتبه
 احدیت ذات مشرف گردد و همه علوم مضاعف و تمام رسوم باطل شود حدود متلاشی تعریف و تفسیر
 لاشیء گردد و حقیقت لَمَنْ اَمَلَتْ اَلْیَوْمَ اللّٰهُ الْوَّاحِدُ الْقَهَّارُ هُوَ یَا وَسَّوْ كَلْ شَیْءٍ عَمَّا لَمْ یَك
 الْاَوْجِهَ و نور هُوَ الْاَوَّلُ وَالْاٰخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ پیدا گردد و هستی موهوم بهستی
 موهوم مبدل شود موج بحرین الملک برآید ناگاه بن غرق گردند در آن بحر چه درویش و
 چه شاه بن خرم هستی موهوم چنان بی سوزند آتش عشق که نه دانه بماند نه گاه به حقیقت
 لَا اِلَهَ اِلَّا اللّٰهُ و حقیقت توحید و نه نماید و بکنه انا من اهوی و من اهوی انا و بقول
 شیرین میدان حقیقت و شاه شکر مبارز معرفت و طریقت حضرت علی کرم الله وجهه طارایت
 تَسْبِيْلًا لِّاَوْرَاثِ اللّٰهِ متصف گردد چون این مرتبه علیا حاصل شد حقیقت ایمان و کنه اطمینان حاصل
 کرد بر نصف دائره ولایت و نیمه راه اسلام را قطع کرد و باقی اکثر ما قطع و طوس در این مقام
 واصل آگاه چنان خود را کم کند که هر چند خود را جوید حق رایا بدست چون ممکن گرد امکان بر فشانند
 بجز واجب در و چیز نماند ریاض روزان تو بودم و نیاستم شب با تو غنوم و موم
 نیاستم من برده بدم و دوش که من جمله منم من جمله تو بودم و نیاستم روزی
 شخصی بر دروازه سلطان العارفين با نیزه بیطامی قدس الله سره اتساع آواز داد این
 ابو نیزه سلطان در جوابش گفت ذَهَبَ الْبُؤْرِيْلُ فِي الدَّاهِيَيْنِ فِي اللّٰهِ یعنی شخص دروازه
 گفت با نیزه کجاست فرمودند که با نیزه در رفت و گم شد با جماعت که در حق سبحان گم شدند و تا ابد
 الا با در جوع بوجود بشریت خود نگنند برادر اول یافت است بعد از نیافت در آخر کار نیافت
 است چنانچه بصیرت طائفه اولی را در معرفت حالت طائفه ثانیه بجز از انعمی حاصل نه طائفه
 ثانیه را در معرفت حالت این طائفه علیه بجز جهل و غم نصیبه نیست اے سالک آگاه اوصول
 یهذه الحالات شریفه و المقامات العجیبه ممکن را واجب نگیرد و واجب را ممکن

نیسازد الحق و العبد عبد قال الغوث الاعظم كل حقيقة من حقايق الشريعة
 فهو لحاد و زندقه كذا نظم ممکن زنگنه عدم ناکشیده رخت : واجب بجلوه گاه عیان
 تا نباده گام : در حیرت کم که این همه نقش و نگار حقیقت : بر لوح صورت آمده مشهود و خاص و عام :
 هر یک نهفته لیک ز مرآت آن در گریه برداشته ز جلوه احکام خویش کام : باده نهان و جام
 نهان آمده پدید : در جام عکس باده و در باده عکس جام : گوید آنکس درین مقام فصول
 که تجلی نماند حصول : و حصول این مرتبه ثمره قرب فریض است - طائفه رابعه که حصول ایشان
 از راه اصطفاء و اجتناب و تدبیر است از احوال ایشان چگونگی و چه نویسم آنجا عبارات
 مفتی و اشارات منتهی است بیان در آنجا عین شتار است علم آنجا عین جهل است قال الغوث الاعظم
 سَأَلْتُ عَنِ الرَّبِّ مَا عِلْمُ الْعَلِيمِ قَالَ الرَّبُّ جَهْلُ الْعَلِيمِ - ای برادر چون عالم نماند علم
 از بجا ماند آنجا همه عرفت بنی بر بنی است نظم قرب حق یا بنده دور است از قیاس :
 بر قیاس خود منته آنرا اساس : قرب نه بالادستی رفتن است : قرب حق از قید هستی رفتن است
 سخن اقرب گفت من جل الوری : تو فکندے تیر فکرت را بعید : این معیت را نباید عقل و هوش :
 زین معیت دم مزین بنشین نموش : قال الغوث الاعظم من اراد ان یبین الحقیق
 بِالْمَقَالِ فَقَدْ كَفَرَ اے برادر احض خواص اولیاء ازین مقام بهره نیست و بجز از اعمی و جهل
 هیچ نصیبه نه زیر اچه این مقام قرب و معیت خاص مقام انبیا و رسل است مگر بعضی اولیاء که
 تبریت حضرت نبوت علی مصدرها الصلوة والسلام و اصل گشته باشند که بصیر اولیاء النوار
 این قرب و معیت منتقم میگردد چنانچه بصیر در برق خاطر مستتر می شود اے برادر بدایت
 باین مرتبه علیا بی عنایات انرا نیست ذلک فضل الله یؤتی من یشاء و الله یخص
 بِرَحْمَتِهِ مَنْ یشاء و حصول این مرتبه علیا ثمره بین القربین المذكورین است که اعتدال از
 خاصه آنحضرت صلی الله علیه وسلم و انبیا و رسل و بعضی اولیاء بقدر استعداد آن هم بهره و
 نصیب است - اے سالک آگاهان و معلم و موصل کمال این راه عشق است و پس فتنال
 الله كما عشقه و محبته حتی من قرنا الله ایانا و ایاکم هجاب اسرار و غراب
 تجلیاته و انوار کلامه کلام مناب کلام مشنوی المولوی المعنوی : شاد باش اے
 عشق خوش سودا اے ما : اے طیب جمله ظنهای ما : ملت عاشق ز ملتها جداست : بدانشان
 را مذہب و ملت جداست : آنکه عاشق نیست او در آب در : صورت خود بیند ای صاحب نظر

صورت عاشق چو شد فانی از وی پس در آب انون کرا بید بگویند عاشقان راشد مدرس
 حسین دوست به دختر و درس همه شان روسه اوست به آتش از عشق در جان بر فروز
 برسد فکر و عبارت را بسوزد به آن طرف که عشق می افروزد در دین بوضیفه شافی درسی نکرد
 عشق آن شعله است که چون بر فروخت به هر چه خبر معشوق باقی جمله سوخت به مانند الله
 باقی جمله رفت به شاد باش ای عشق شرکت سوز زفت به ذر گویم عقل با را بر درو به
 در نویسم بس قلبها بشکند به بعد ازین گرشح گویم ای کجاست زانکه شرح او را می گوی است به
 در نیاید حال نخت به هیچ خام به پس سخن کوتاه باید والسلام

چون سالک در شغل خود را فانیست و علم فنار خویش در مشاهده و آمد و اصلا از وجود او علم
 او نشان نماند صاحبان این طریقت این را فنار میگویند و چون علم فنا هم بکلی برفت که علم
 هیچ نماند آن بر افکار فنا گویند و فنار اتم خوانند و نزد من آنست که چون از کثرت ذکر این حالت
 بر اینکس روسه دهد و خیال این فنا مدام ملحوظ بماند تا که ملکه گردد که وجود هوشش و گوشش و
 و عقل و فهم بر آن کس منکشف گردد که من تمام فلسفه ام به نسبت خود که در من هرگز بقانیت
 و این علم تن کردن و ذایل نشود چه هیچ حرکت و سکون از خود و از غیر خود نیاید مگر از خدا جل جلاله
 پس هر این کس فنا اتم آمد من عرف نفسه بالفنار و چون خود را مع تمام مخلوقات عدم محض
 دید و فنا مطلق شناخت و حق حقیقت خود بیکه دریافت نه بد یافت خود بلکه به تعلم پروردگار
 خود جل جلاله فنا تمام شد و بازلین وجود موهوب خود را تامله بقیومیت حق قائم دانست که
 که در هر آن قائم مطلق و موجود بر حق مرام وجود و قائم میدارد و مدام مدد وجود از آن طرف چنانچه
 فقیله را از روغن تازه در چراغ مدد میرسد که با و قائم دن جمله مخلوقات بدین دستور پس
 درین مقام خوف و رجا بیکه از غیر حق بر خاست - حقیقت فنا و بقا این کس را منکشف شد
 پس در هر آن فنا و بقا در یک ذات واحد بمرتبه کمال آمد پس در هر آنی که فناست بقا هم با
 اوست مقام فنا فی الله و مقام بقا بالله همین جا اتمام یافت و السلام علی رسول الله و آله و صحبه
 و تابعیه - ذات حق سبحانذ تعالی من حیث هی شجر و تلا عن الاسماء و الصفات
 و النسبت و الاعتبارات - مدرک و مفهوم و مشهور و معلوم یککس نتواند شد
 و محکوم علیه هیچ حکمی نیگردد و لیکن باعتبارات التحلیات و النسب و الاعتبارات
 علمی قدر الطاقه البشریه و الاستعدادات معلوم و مشهور و میگردد و آن حقیقت

علیه اول تجلے کر دو علمائے بشارت نے کلے جامع جمیع شیون الہیہ و کونیہ ازلیہ و ابدیہ بآن طریقہ کہ ذات
 خود را مستحکم جمیع حقائق و نسب و اعتبارات و اسماء و صفات چه نبوت و نسب و چه تجرد از نسب
 بلکه تجرد از تجرد نیز یافت ابرو چه کلے جلے بے اعتبار و امتیاز شیون از یکدیگر و این صورت معلوم
 ذات را حقیقت محمد علی منظر الصلوٰۃ و التسلیات و برزخ کبرے و مرتبہ قاب قوسین او
 اونی گویند و اگر بآن ملاحظہ عدم اعتبارات کند احدیت گویند و اگر ملاحظہ اثبات اعتبارات کنند
 واحدیت گویند و باصلاحیت و اعتبارین مذکورین را همان حقیقت محمدی گویند پس
 ظهور جمیع اسماء متقابلہ چون ہا وے و مضل و معطلی و مانع و معز و منزل و باسط و قابض و رافع
 و خافض و اسماء غیر متقابلہ و جمیع حقائق مختلفہ و جمیع افراد متعددہ از اعلیٰ و ادنیٰ و نفیس و
 خسیس از عرش تا بہ فرش و ملائکہ علویہ و جنبہ سفلیہ ہمہ ناشی از ان حقیقت محمدی است و قول
 رسول مقبول علیہ السلام اول ما خلق اللہ نور یک ثم خلق اللہ ما خلق اللہ نور ی
 و قول لولا ک لہما خلقت الافلاک و نعمہ لولاک لہما اظہرت الربوبیۃ و ہذا یاجمل
 انت عشقی و انا عشقک تا ہفتاد ہزار سال را ان اند بر انگہ ہر چہ بہت و نام ہستی برا و ہنہا
 ہمہ شئی از ان حقیقت علیہ است پس ظهور ذات در ہر یک صفات است و ظهور صفات در ذرہ اسماء
 و ظهور اسماء در ہر چہ منظر ہر چہ در عالم موجود است حسن ذلتہ دارد و قبح نسبتی و اضافی چنانچہ
 سمیت و رسم صفیست کامل احسن کہ اہل زہر دانند و بہ نسبت اہلاک بخیر و راقیح پندارند و
 و چون حدت آہن شمشیر فی نفسہا صفیست حسن اگر موقوع شود و اگر استعمال بے موقع نمودہ آید
 جیم پندارند پس ہر چہ در حیرت خلق آید بہ نسبت آنکہ حق تعالی پیدا کردہ است در مس حکمتاے
 عجیبہ و کمالات غریبہ است زینا ما خلقت ہذا باطلہ مشعر این است زیرا کہ حکیم مقصد
 ایجاد باطل نکند ہر برگ درختان سبز در نظر ہوشیاریہ ہر ورقہ و دفتریت معرفت کردگار
 للحافظ الشیرازی ہر پیرا گفت خطا و مسلم صنع نرفت بہ آفرین بر نظر پاک خطا پوشش یاد
 چون سروان من نشیء لہ لیسیم لک بکجا در یافتہ انوار آفتاب عالم تاب را در ذرہ خوار و اسرار
 بحر فخر در قطرہ بے مقدار یافتہ در ہر چہ نظر کند خدا را بسند این است کمال مرد در راہ
 خدا۔ قال امیر المؤمنین علی کہم اللہ و حہ ما رأیت شیئا الا اورایت اللہ فینہ و نیز انوک
 منقول است کہ ما رأیت شیئا الا اورایت اللہ پس حقیقت محمد جامع است
 مر جمیع مخلوقات علویہ و سفلیہ علیہ و عنیہ را و باعتبار مقتضیات اسماء متقابلات منظہرات

مختلفہ و محل تجلیات تنوع ظہور سے یا بد سے زحق ماہر کے خطبے و مسمیٰ است بہ معا و موبدہ
ہر ایک راستے سے یہ بدان اسم اند موجودات قائم ہے: وزان اسم اند در سبع و اتم ہے
مبید ہر ایک را مصدر سے شد بوقت بازگشتن چون دوسے شد ہے: وزان در کا مد اول ہم بد شد
اگرچہ در معاش او در بد شد ہے: و تجلیات حق سبحانہ دو قسم است جلالی و جمالی۔ جلالی چون
اعدام و کفر و شرک و ضلالت و اضلال و اہلاک مطلق و استتار حق و انحراف از ہر قوم
و انحراف از صراط مستقیم و این امور را شارع بشیطان نسبت فرسود و مظہر اتم و جلال
الکمال این اشیا البلیس آمد و اعوان و تابع او و لہذا ہر چیزے کہ ازین امور یافتہ شو آن
صفت را اضافہ بشیطان کنند و نیز حدیث ان الله تعالی سب عین الفحجاب من نور
و ظلمتہ مشعر آنست کہ ہرچہ نورانی است چون ایجاد و اطہار و لطف و رحمت و علم و تقیہ
و احوال و مقامات و معارف و اخلاق حمیدہ ہمہ جملے و رحمانے اند و ہرچہ ظلمانے است
چون اعدام و بطون و قہر و جلال و جہل و گمان و خطا و تسیان و رسوم و عادات
و جملہ اخلاق ذمیہ جلمے و شیطانے اند ہے: ۱۰
لَبَّيْكَ اللَّهُ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ أَكْبَرُ لَكَ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ
وَآلِهِ أَجْمَعِينَ۔ اما بعد ابلاغ سلام محبت الیتام از درویش و ریش عبد الرحیم بحجاب
فضائل و فواضل تاب کمالات اکتساب مرکز ولایت مخزن ارشاد و ہدایت اخوے اعنے
شیخ محمد زاد اللہ العزت و ابجد۔ واضح آکہ سے درد و غم و عشق بوالہوس را ندہند: ماوے
سمندرے بکس را ندہند: ہم مورچہ را ملک سلیمان ندہند: عز و شرف شاہ سسئل ندہند
طالبان حق ہستی و ارند کہ بکونین سرفرو نیارند اَلْحَبَّةُ سَيِّدِنُ الْعَارِفِينَ اَيُّ يَدُ وِي صَالِحِ
كَمَا أَنَّ الدُّنْيَا سَيِّدِنُ الْمُؤْمِنِينَ اَيُّ يَدُ وِن مَعْرِفَتِ كَمَالِهِ۔ اگر وعدہ دیدار جمال یار در
بہشت نبودے ہرگز ذکر بہشت از زبان ایشان کے نشندے و دوزخ چون حالے از
جمال ست بنا بران موضع قہر و جلال ست و از نیجا سردوار رسول مقبول علیہ و علی آلہ
التحیات و التسلیات اللہم انا نسلك الحجة و نعوذ بك من النار پیدا کرد و حقیقت
رضامنڈے حق جل شانہ از مستمگی بہمان و غضب از مستمعی عنہا ہویدا اگر دد و انجرا از
سلطان عارفان پیشوائے عاشقان با نیرید بظلمے قدس سرہ السامے منقول ست
کہ اگر بر زبان او ذکر دینار فتنے و ضو ساختے و اگر ذکر بہشت و نعیم عقبہ رفتے غسل کردے

از آنکه دنیا حدث است بذكر او وضو او لے و عقیقه جائے قضائے شهوت است بذكر او غسل
 احمرے پس از جهت ارشاد طالبان و امداد سالکان است کہ زہنہارا بہنار الذاتہا یا مطلوب
 و محبوب خود سازند و ذکر آنہارا در دل نگارند و ذکر آنہارا بر زبان نیارند و اگر سہواً ذکر گرد
 تبویہ و استغفار تعجیل نمایند وضو و غسل از لوازم کمال توہم استغفار دانند۔ اے برادر
 قصہ مردان دیگر و مختنان و مؤنثان دیگر قال علیہ الصلوٰۃ والسلام طالب الدنیا
 مؤنث و طالب العقبیٰ مذکور و الاضیاء قال علیہ الصلوٰۃ والسلام الدنیا
 حرام علی اهل الآخرة و الآخرة حرام علی اهل الدنیا و کلا بہا حرام علی اهل اللہ
 ے تو و طوی لے ما و قامت یاریہ فکر ہر کس بقدر عہت او ست یہ قیمتہ المذہبہ ہر جہ
 مقصودتست معبودت ے گر گل گذرد بخاطرت گل باشی ے در لیل بقیر لیل باشی ے
 ہمت عوام کالانعام ہمہ پوست و ہمت صاحبان و عابدان ہمہ ازوست و ہمت عاشقان و
 عارفان ہمہ اوست ے نیست بر لوج و لم جز الف قامت یاریہ چکیم حرف گریا نہ ادا و ستام ے
 اهل الدنیا فی نذران مبین و اهل الآخرة فی خسران مبین و اهل المحبۃ و العشقان
 فی شہود و عیان مبین لولا الحق ما خربت الدنیا منقول است و اہل الختہ بلہا کلام
 مقبول است۔ حق شان چیت مزخرفات فانی را و مہوات آنے را بر نعیم مقیم ایدے
 سریدے ایشار کردن و بلہ شان چیت از قصور ہمت حور و قصور اختیار نمودن و از خفت
 و سنان طلب بستان کردن و از طلب کمال و جمال حضرت حق بازماندن فاعلموا یا
 اُولی الْأَبْصَارِ وَ تَفَكَّرُوا یا اُولی الْأَفْکَارِ شمع۔ سوف تری اذا انکشف
 الغبار ے افسر حقیت مرحلت احمار ے ے بہ دانے چور روشن شود این غبار
 کہ بر لاشہ یا بر ایسے سوار ے اللهم اقطع عنی ما یقطع عنی عذک و خلاصنا عن
 الملامی و ارننا حقایق الاشیاء کما ہی پس دل و زبان را از ذکر دنیا و عقیقہ باز داریم
 و در سے بحقیقت کار آریم مقرران آلہ و محرمان در گاہ در طے مقامات عالیات بند نشوند و باقیات
 در مقامات خرسند نگردد و سلوک اجمالے را پسند نہ کنند تا اولیٰ حق مقام فرو تر نکنند عروج
 بمقام برتر نہ نمایند

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ مُحَمَّدٌ لِلّٰهِ وَالصَّلٰوٰۃُ وَالسَّلَامُ عَلٰی سُوْلِهِ مُحَمَّدٍ وَّآلِهِ جَمِیْعِیْنَ
 اَبِیْدَا زَفَقِیْرِ عَبْدِ الرَّحِیْمِ بَعْدَ اِسْلَامِ خَیْرِ اَنْجَامِ بَخْدِ مِتْ اَنْ عَاشِقِ اَنْدِ عَآرِفِ اَسْرَارِ دَرْ گَآهِ مِیَا

شیخ محمد بن یوسف واضح آنکه عمر عزیز العزیز اعمال صرف باید نمود تا در آخرت خسارت نشود آنچه جمع
 حسنات حسنه اند لیکن حکم حسنات الابرار سیئات المقربین حکم دیگر دارند که لا یعرفه الا
 العارفون والعاشقون ولم یعرفه العلماء کاملون سلطان العارفين بايزيد
 گفت توبه الناس عن الذنوب وتوبتي عن قول لا اله الا الله ومصطفى صلى الله
 عليه وسلم فرمود افضل ما قلت انا والنبیون من قبله لا اله الا الله کس نداند که بايزيد
 قدس سره مخالفت کرده است آن لا اله الا الله نیز زبان سنت نه بدل لا اله الا
 الله گفتن دیگرست ولا اله الا الله دانستن دیگرست ولا اله الا الله شدن دیگرست
 پس توبه سلطان العارفين از درجه عوام اینست که مرتبه اول است فافهم انما یعنی مانند شروع
 در اثبات است و بحکم العشق نار فی القلوب یحرق ما سوى المحبوب والمحدث اذا قوت
 بالقدیم لم یبق جندان باید سوخت که عاشق سوخته گردد چون عاشق سوخته شد در بعضی
 منظر عشق می ماند و در بعضی معشوق مبادیت شیدا الا و رایت الله شعر با اول است
 چون از تو بجز عشق نجویم جهان بی خواهی تو وصال چو خواهی هجران بی هجران وصال
 تو مرشد کیسان بی عشق تو بودم ندارد سامان بی منی از ثانی است علی اختلاف
 الاستعدادات اختلاف الحالات درس و تدریس بی حضوری لقلقه زبانی است
 و تضييع وقت و آنچه در سینه است درسی نه اما افراق بنیاد الاقران ثم الاقران دوام شهود
 و حضوره و انصب العین دارند و در هر چه مشغول باشند عین وصل است و اگر شهود و
 حضوره مشغولی بصاوة و تلاوت اند عین و بال سر رشته دولت ای برادر کفایت
 این عمر گرامی بخیرت گذارت و اتم همه جا با همه کس در همه کاره میدار نهفته چشم دل
 جانب یاریه قل الله ثم ذرهم الله الله میان محمد معظم را معلوم آنکه غفلت
 و لو کان ساعته كفرت مسلمان باید زیست بی یاد خدا زیستن بصورت مرگ است بلکه
 بدتر از مرگ و میان دلدار بیگ را چه نویسم که خود و انا و فهمیده اند آنچه آسن و اهم باشند
 مشغول باشند و دیگر نوشته بودند که کتاب می نوشته باشند مخدوم با چون فرصت کم است
 نوشتن میسر نمی آید باین هم هر چه شما بنویسند در باب او حله و جوابی و شرح نوشته
 خواهد شد و بی سائل میسر نمی آید امام شافعی رضی الله عنه فرمود علم علماء العلم من
 نیرسد و تمام علم من باین سئله صوفیه نیرسد الوقت سیف قاطع فعلیک الوقت

گفت ما را جلوه معشوق در این کار داشت ؛ عاشق دل سوخته از خود و از غیر نظر برد و خسته
 بمقام می رسد که عشق آنجا حجاب است - قال الغوث الاعظم العشق حجاب بین
 العاشق والمعشوق چون عاشق و معشوق نماند خبر معشوق هیچ نماند مع ما نالا اللہ باقی جمله نیت
 هم قلم اینجا رسید و سر شکت ؛ الله الله ليس في الوجود الا الله ؛ ؛ ؛ ؛ ؛
 که استعدا ملاقات و فتولای یومیہ کرده بود اجماع جمیع اهل اللہ است پیر آنکه بلئس الفقیر
 علی باب الایلی و حق سبحانہ تعالیٰ می فرماید که ما امتاع الدنيا الا قلیل و از ان اقل قلیل
 شما رسیده پس بالغرض از ان چیزے بن خواہید داد جز لا یتجزا شخ خواهد بود پس برائے
 جز و لا یتجزاے چه مناسب کہ نام خود را از دیوان حق تعالیٰ بر کشم کہ در کتب مشائخ مکتوب است
 اگر نام کسی در دیوان بادشاہے باشد از دیوان آہی برے آرندش - کہ خطے نوشته و استعدا
 نمود کہ زیارت خواجہ معین الدین تشریف آرند کہ بدان تعریف ملاقات میسر آید - فرمودند
 ان الله لا ينظر الى صوركم و اعمالكم انما ينظر الى قلوبكم و نياتكم با مثال این امور فرمودند
 نمی شوم - کہ از کیمیا و کیفیت سلوک راه خدا استفسار نموده بود ارقام فرمودند اذا تزوجت
 الاحساد و تجسد تالاس و اح حصل المقصود

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الحمد لله الذي هدانا لهذا الذي كنا لنهتدي لولا ان هدانا الله
 معارج المنهم القويم والصلوة على رسوله صاحب الخلق والعظيم وآله واصحابه
 الهداة الى النعيم المقيم - اما بعد فيقول العبد الضعيف الخيف الراجي الى الرب
 المعين عبد الرحيم بن وجده الحق والدين غصرا لله له ولوالديه واحسن اليهما
 واليه لما قدمت الشيخ عبيد الله بن مخزن الخفائق والمعارف شيخ محمد قدام سر
 اشغال الطريقة والقادريتي والچشتية والنقشبندية والمدارية زاد الله لاهلها
 شرفا وعزرا ورايت فيهم آثار الفناء والبقاء والنوارها واسرارها واحببتة لاس شاد
 الطالبين والسالكين الى الله والبتدخر فتا المشايخ قدس الله اسرارهم كما
 اجازني والبتدتي مشايخ الطرق المذكورة فمن حجبته فكانه عجبني ويدا كيدني
 فمن باعته فكانه بالعي وايضا اجزته لدرس التفسير والحديث اللهم ارزقني
 اياها الاستقامة على بتجادة المشايخ واجعل لآخرك خيرا من الاولي بعزتك
 وبجدة نبيك وآله واصحابه اجمعين برحمتك يا ارحم الراحمين قال الله تعالى

نایبات سبحانی و توصیفات ربانی شامل حال حسن مال آن ذات منبع انحنات متوالیه و
 متکاثره باد بالبنی و آله الامجاد و بعد از ابلاغ سلام و شوق استیام واضح ضمیر عشق پذیر آنکه
 رفیق بنیق رسید شوق پر زیاد گردیدار قام کلک مشک فام شده بود که از استماع کلامها آهسته
 ترجمان روز و شب طبع شادان و مست سرشار است لذت غریبه را در یافته شد سید اسند افیض
 حق ناگاه رسد فلما بر دل آگاه رسد علامت دل آگاه چیت - ادخال النور والسرور
 بدان که الحبيب الشکوس و القحافی عن دار الغرور آری لذت یاد حق ذوق همه لذت با
 است ذاق من ذاق فهم من فهم و من لم یذق لم یدر - لذت دنیا و لذت آخرت
 در جنب لذت دریافت حق بمنزله دوسوه در مشاهد حق آنانکه شراب مهل چشمیده اند و از
 خود و از غیر خود رسیده اند علی الدوام در هر دو جهان مست و سرشارند علامت مستان اهل
 عشق حق را چنان گفته اند خیار می سکای کادی نهمه و انصاری - الحافظ شیرازی
 مستم چنان کنی که ندانم ز بنجودی بی در عرصه خیال که آمد که ام رفت به و فخره حصول مستی چوب
 انقطاع هستی است - منبع اسرار شیخ فرید عطار گوید در دمی خواهم ولیکن در دو تو به لیکانی
 در خورد من در خورد تو به کفر کافر و اودین دیندار را به ذره در دل عطار را به روز قیامت حق
 سبحان تعالی رفته نوشته بر اهل بهشت بفرستد عبادی شغلتهم بالخور و القصور و نسیم
 لقای از غایت غلبه در عشق تا نهفتاد سال در بنجودی باشند و عاشقان عالی همت و متکا
 نهمت دوام نسبت دارند لگریک نفس ازان غافل شوند خود را کافر و اندان الله عباداً
 الوغظوا طرفة عین لا مرتدوا و اعلمت و تموهت جناب من مآب منتقنی بهمان است
 که یک سخطه و کحه از حق و اهل حق غافل نباشند الحمد لله علی ذلک و علائق ظاهری اگر
 مانع قرب اسرار نیست داخل علائق و در شمار نیست قال علیه السلام الدنیا ما یثقلک
 عن الحق و چیت دنیا از خدا غافل بودن بی نه قماش و لقره و فرزندوزن به هر چند
 چشم باطن عاشق از مشاهده جمال معشوق مسرورست چشم ظاهری برائے دریافت جمال
 یار در قلق مدلمست و جمال یار سبر او متزهر ازان است که چشم ظاهرا در یابد لهذا تحقیق برانند
 که از هیچ بنی مرسل و ولی کامل قلق ز فتنه مخصوص بدار دنیا است بلکه در دار محبت نیز
 الحافظ الشیرازی به بلبله برگ گلے خوش رنگ در سقار داشت به و اندران گ
 نوا خوش ناله های از داشت به گفتم اش در عین وصل این ناله فریاد چیت به

موقوف دارند و اوقات شریفه را بتوجه تمام علی الدوام بآن نسبت گمارند و حرف گوگان ذکر
 سیاه کنند: دل که تیره است که چو ماه کندش حرف و صوت را در دل نیارند بلکه در بیام
 نسبتی زیاده از نسبتی که در نقطه است حاصل گردد و ذکر درین مقام چون و سوسه است در مقام
 ذکر دل از ذکر باز داشتن در حضور این نسبت از جمله فرائض و واجبات طریقت است زیرا که
 چه این نسبت حقیقت ذکر است و جائے که حقیقت حال است تخیل الفاظ و اقوال را چه دخل مشفق
 هر وقتی که این حقیر در ملازمت قدوه عارفان حضرت خواجہ خورشید قدس سر میفرمیدیم
 وصیت می فرمودند که خود را از درس و تدریس و مطالعه کتب و حکایات غیر ضروریه بکیودار
 و خود را بالکلیه بآن نسبت کار که ناکزیر همه گزیدگانست بحق که تفتی آن چنانها بود آنا عجیبه آن
 نسبت ظاهر نمیشد و چون از آن چیز یاد دست داشتیم آنچه میخواستم یا فتم و اگر قصهها توجهات تصرفات
 آن برگزیدگان را بنویسم و قترے باید مشفقاً بسیاری از اکار این طریقه نسبت آگاہی و
 مشاهده را بچشمیتو که وجود مشاهد و آگاہ در میان نباشد تجلی ذاتی پندارند بیہات بیہات تجلی
 ذاتی بر اطل بعید ترست و لد در قایله کیف الوصول الی سعال و دو کتابت قال
 انجبال و دوہن صیوف: منزل عشقت مکانے دیگرست بہ مرد این رہ را
 نشانے دیگرست بہ آری نسبت آگاہی آئینہ مقدسہ تجلی ذاتی است و این نسبت از
 سطوت محبت و غلبہ شوق است و تعیین علمی است کہ علم بر الک در لطف مقامات رسیدہ
 معشوق چون نقاب زرخ بر نمیکشد بہر کس حکایتی بہ تصور چرکنند: ارباب ہم
 عالیہ را بکے ہمت مصروف بآن بودست کہ لطیفہ کہ را بجز بک معلوم کہ حق است تجانہ
 معلومے نماید مقتضائے دانش و بنیش خدمت شما آنت کہ در تخلص و تجرید و تفسیر لطیفہ
 مدرکہ از ہر چہ ہست اہتمامے باقیے وجوہ نمودہ شود و استغراق تمام و شہود و دام کہ نہا
 مجموع مقامات است حاصل گردان الی امرک المثنوی اشارتے باوست تا بوسیله این
 حالت عظیمے و سعادت البقہ ترقی باوج تجلی ذاتی کہ در سرور روح و در ظاہر و باطن بشہود
 غمور سجانہ نماید باشد بر سزد و سر کل شیء ہالک الا وجہہ مہرین گردد۔ حمد لہ کہ
 در طریقہ خواجگان قدس اسرار ہم بعضے اصفا و از کبار اور مبدراہن جنین دولتے بے وسیلہ
 ہیچ چیز غیر صدق عقیدہ و افتقار باقم وجوہ حاصل میگردد۔ ادرك من ادرك
 وشك من شك والسلام

تو کاشن نبود ای عارفی بگرشت همه فساد باقیست لولا المعات برق نور اقدم
 من جمعی الجود و وحی الکریم من یختر حجاب من ظلمات العلامه او یصهنا من
 هفتوات القدره پاک خداوند که ذات و صفات تو تعالی و تقدس مدبرک و مفهوم حکیم
 نتواند بود فکیف که بدالت لفظ و عبارت بدان اشارت تو ان نمود و عشق است بیرون ز
 یرده نور و ظلام بی خارج از احاطه عقول و افهام بی خواهم که بخوانم اش لبذ نام ایا او بر تر است
 که گنجد در نام و صلوات نامیات و سجات ذاکیات بر حبیب او که آینه جمال و کمال بادست
 تعالی شان و مفتاح خزائن جود است عم احسانه اما بعد از احقر فقیر عبد الرحیم بعد از ابلاغ سلام
 محبت و شوق الیتام بحجاب کمالات الکتاب فضائل و فوایل مآب مقتدای سالکین خلاصه اولاد
 و اصلین سلاله احفاد عارفین یعنی شیخ زین العابدین واضح آنکه مکتوب مرغوب در احسن ساعات
 دایم اوقات رسید چشم را نوری و دل را سرور و حال گردید مندرج بود که بسبب جذبه
 و توجه صرف آگاهی دوام روئے نماید در کیفیت و کیت ساعت بساعت افزاید و تمام هستی
 موهوم در عطار و دوستی موهوب عطا شود و در شهود واجب آثار وجود اسکانی بالکلیه
 مضمحل گردد و آثار و انوار وجود حقانی در ظهور آید و از مقام قرب نوافل گذشته در مقام قرب
 فرائض در آید افراد انسان چه بلکه اشخاص حیوانی متاثر این نسبت شوند چنانچه محمد قلی
 نام مخلص فقیر هر وقت که از نسبت جذبه آگاهی متاثر گشت اسب از رفتار می ماند چون
 مغلوب این نسبت میشد اسب بر زمین می افتاد و چون زیاده مغلوب می شد نفر هم مغلوب میشد
 و می افتاد و بعضی اجهان بعضی حیوانات از نسبت این احقر متاثر شدند و دان و گاه را ناسه و
 گذاشتند و طاقت شکر نیاورند و مردند و قصد بزرگان این طریقت و متاثر شدن حیوانات بحد
 تو اثر رسیدن و مشاهدات کثیره واقع شده لیکن از بعضی اکابران وقت آثار صرف ظاهر شود
 که ماسور شوند و از بعضی آنوقت که مغلوب نسبت شوند از بعضی المکلبین هر وقت که ایشان بخوانند
 و عجب تر آنکه در ایام جوانی بعضی یاران وقت توجه چنان متاثر شدند که جنبه ایشان در هوارفت
 و باز بر زمین آمد توقع که چند مرت در دوام این نسبت جد و اجتهاد نمایند که بحد دوام رسد که اثر در
 جمیع یاران ظاهر خواهد شد و نیز مرقوم شده بود که بر روز و شب نیز متوجه این جانب باشند و ما
 مشفقاً از بعد نوشتن این مکتوب بعد عصر روز پنجشنبه زیاده توجه نموده خواهد شد و اثر زیادی
 نیز ظاهر خواهد شد انشاء الله تعالی و نیز امول آنکه خود را از درس و تدریس مطالعه کتب

و زبان مشا در نساخته اند از بیخه خاطر فقیر نگار است که حسن عروسی را بکدام موسم فرار داده اند
 بچو اند و چگونه اند و احوال چو نست و حقایق و معارف ظاهری و باطنی خود بنمشه و حقایق نموده اند
 که در کدام سیر و سلوک هستند فکر در کاره کن که بجز حق را بنده نشوی و کاره کن که فرود آمدند
 نشوی حیات دنیا سهل است غافل بودن از حق مطلق جهل امروز که در دست دو کان است گوی
 در میدان است نیز بیا که وقت بجائے رحمان است والا فردا نه گونے در میدان یا نه و نه در دست چو گان
 دنیا فانیت با حق مشغول بودن سعادت دو بهانی ذره یاد و آگاهی به از سزا بادشاهی طلب
 مو لے از همه او لے اندیشه اهل معرفت و طلب دوست باعث خلاصی او است که خلاف نفس
 فرض عین و ضیافت حق سعادت دایم اهل یاد همیشه شاد اگر چه در معاش ضرور رضامندی است
 و سلطان است اما در معاد ضرور تر رضامندی رحمان است رضامندی حق در کار است تدبیر دنیا
 و اهل دنیا چه اعتبار است دنیا و زبے چند است عاقبت کار یا خداوند است و خدمتگاهے دینی خود
 را طالب باش و نه نفس غالب اگر در خانه کس است یک حرف پس است - - - - -
 حق سبحانه تعالی جل شانہ آن مجتبی دوست حقیقی مشیخت آب کمالات و کتاب برادر میان
 شیخ عبدالوہاب جیور همیشه در حفظ و حمایت نویش دانش کمالات و غایبات مقام خود بمحض فضل
 و کرم خویش عنایت فرما شد - اخوت پناہاد و موجود گفتن کفر شریعت است و دو وجود دیدن کفر
 طریقت است تو مباش اصلا کمال ابن است و پس - - - - - جهد یا بد خود و سے بلوغ باید کرد و چندان چنان
 ذکر بر سنگ دل نے کہ آتش محبت شعله گرفته کونین را و گویند را بسوز و چون او مانے خدا نماند
 و پس در یک خانه دو مہمان نگنجد اوقات خود را موظف نمودہ احوال اوقات شرفی را لازم و دو آ
 گیرند و مہمور دارند امام شافعی رحمۃ اللہ فرمود - علم علمای علمتہ سے تمام علم من آن یک قول صوفیہ
 نیرسد کہ آن وقت سیف قاطع ہندی آگ گننتی جو نیازی چونکے سولا کہ بعضے اشتغال
 بعضے کفر و اندر چو جائے دنیا - قال علیہ السلام - الدنیا حقیر علی العقیب و العقیب سہرام علی اہل
 الدنیا و کما ہما حرامان علی اہل اللہ آخر کار ازین جہان گذشتنی و این را گذشتنی است قدح
 الیوم اختیار ماندع الغدا اضطرار قل اللہ ثم ذرہم - و لسلام برادر میان خواجہ احمد علیہ
 بذکر الحق و الاشتغال عن غیر الحق برسد - السلام علیکم و علیٰ عیالکم و علیٰ اہلکم و علیٰ اہل
 مور موجب حمد و شکر است حق سبحانه جل شانہ گرفتاری خود عنایت فرماید و خلاصی از غیور
 مرحمت نماید کہ بر است قال علیہ السلام - یا لیت رب ھمد لم یخلق محمد

ہر کہ باشد ذکر چندان گوشہ کہ کلفت از میان بر خیزد و اشتغال ظاہری مانع اشتغال باطنی نشود
 و علی الدوام یعنی در خواب و بیداری ذکر جاری گردد بعد از ان ہم ذکر رود ہم مذکور قلم اینجا رسید
 و سرشبکت - دوم آنکہ طالب را اول توجہ بر قلب صنوبری باید فرمود چون توجہ مذکور استقرار
 یابد بعد از ان توجہ بجمع دلالت باید کرد اول بر تحویف قلب و چون علامات و انوار تحویف مذکور
 حاصل آمد توجہ تحویف تانی باید فرمود علی ہذا القیاس حال تحویفات دیگر جواب استفسار سیوم آنست
 کہ شیخ توجہ بر قلب مریکند بعد از ان کہ توجہ اندکے استقرار یابد توجہ بانزرون قلب کند بعد از ان
 توجہ بجمع قوے و اعضاے دسے نماید سر یا ناہ القار ہر شے کہ خواہد بکنند خواہ نسبت ذکر خواہ نسبت
 جذبہ خواہ نسبت شہود خواہ نسبت فنا یا القار صحت و برائے سلب نسبت ذکر و سلب نسبت
 جذبہ و سلب نسبت شہود - والسلام - لیکن احوال سبب بعضے موانع آمدن میسر نمی شود
 انشاء اللہ تعالیٰ العزیز قصد مصمم است کہ البتہ فقیر آنجا خواہد رسید و این ضعیف را چند روز آنار
 اطلاق و حرارت بود مکتوب مرغوب نوید صحت آورد لیکن چون نقاہت بود جواب استفسار ہا مفصل
 نوشتن سید نیاید انشاء اللہ تعالیٰ من بعد مفصل نوشتہ خواہد شد - جواب استفسار اول آنکہ
 اثر اہل طریق نسبت رابطہ را بر ذکر مقدم دارند نیز دین ضعیف معمول آنست کہ نسبت رابطہ
 با ذکر جمع یابد کرد تا حقیقت ذکر بوجہ احسن و اوثق حاصل گردد و انوار نسبت رابطہ در ذکر و انوار ذکر در
 نسبت رابطہ بوجہ اکمل ظہور یابد کہ طالب از ہستی خود خالی شود و بہ ہستی برزخ متجلی گردد توجہ
 بذکر کند و جمع نماید بین رابطہ و الذکر پس نسبت ذکر رابطہ نخواہد بود بلکہ از برزخ صادر خواہد شد
 کما یجوز العبادۃ و الشہود فی مرتبہ جمع الجمع

بسم اللہ الرحمن الرحیم - الحمد للہ رب العالمین و الصلوٰۃ والسلام علی رسولہ محمد
 و آلہ اجمعین - اما بعد تا سیدات سبحانی و توصیفات ربانی متوالیہ و متکثرہ بجناب آن عارف
 کامل و عالم عامل مقتداے طالبان اہل شہود و یقین زین العابدین قدوۃ العارفین باد بعد از
 سلام محبت الیام باشتیاق تمام و اضم آنکہ مکتوب مرغوب رسید از مطالعہ آن فرحت کثیر
 حاصل گردید از مطالعہ استقامت اوضاع و حصول احوالات عجیبہ کہ موعے مندرج بود حمد و
 و شکر حق تعالیٰ بجا آورده شد - الحمد للہ علیٰ احیاء و اشتیاق فقیر را بر اشتیاق خود قیاس کند -

برادر دینی محب یقینی یعنی صلاح آثار میان شیخ عبداللہ جو ہمیشہ بیاد حق محفوظ و در حفظ وی
 محفوظ بود و ذکر و شاکر باشند بعد از سلام آنکہ مدت است بدعاے و سلام و پیام و حفظ

عشق مرتبه دیگر است در قول حق سبحانه جل شانہ یا ایها الذین آمنوا بالله ورسوله بغری است
 و در قول صحابه نومن ساعة تری است که اهل ظاهر چه دانند هر کما و چون یوسف کم گرفت
 گرچه ایمان آورد آورد نیست نه آنکه بر که لا اله الا الله بدل گفت اشرف ایمان حقیقی مشرف شد بهیات
 یون بعید نیماست - قول سبحانه و ما یومن اکثرهم بالله الا و هم مشرکون و قول علیه
 السلام اهل الا اله الا الله کثیرون و المؤمنون قلیلون و ال برطنی است که اهل دل دانند
 محسوسان آب و گل چه نسبتی نودند محقق: خیزد همه نعره انما حق: اینجاست نهایت حقیقت
 این است خلاصه حقیقت: و اصلان بآن رتبه کمال دمی نیاسودند بر نفس و النفس و البتین شمارند
 و آن خود را آن مرگ انگارند مجابدان چون از کلفت رسته اند مشاهده یافته اند هر چه کنند بافت
 کنند نه بکلفت قادر رسول الله صلی الله علیه و سلم حتی یومرت قد ما اصحاب بعض
 کردند که در شان تولى خفض لك الله ما تقد من ذنوبك و ما تاخر وارد شده است چرا
 تعب می کشی فرمود افلا اکون عبد اشکور خواب و بیداری یکسان باید کرد تا مرتبه حیات قلب
 میسر شود نه پندار من که مهتر از دل عاشق رود هرگز: چو میر و مبتلا میرد چو خیزد و مبتلا خیزد
 میر بهولا استفسار ماندن و کیفیت سلوک کرده بود گفتیم در حق ماندن کن فی الناس کاحد
 من الناس و کیفیت سلوک رجال لا تلیهم تجارة ولا بیع عن ذکر الله اطهار نیادی
 استعداد نمود و طلب اذن تجرید نمود گفتیم که بایک حرف میگویم و این اختصار است این کار
 مصلحت نیست هم رند عالم سوز را با مصلحت بینی چه کار: همه اختیار دارد هوس دیگر و شکی
 دیگر است - اخذ را اخذر با بین المار و المار

سبحان خالق که صفاتش ز کبر یابد بر خاک عجز می کند عقل انبیا: هر صد هزار سال همه کائنات خلق
 فکر می کنند در صفت عزت ضابطه آخرت بجز معرفت آیند کای آله: و البته شد که هیچ ندانند ایم بانه
 و الصلوة علی الخیر الا تم و الا کمال مجله الاحسن و ال جمل محمد ال اصول
 و علی آله و اصحابه الا کمال - اما بعد - از درویش درویش عبد الرحیم این کمالات کتاب
 ولایت آب علم فرغ و اصول با هر طریق الیهال و وصول اعنی برادر م میان شیخ محمد عبد از
 سلام خیر انجام مطالعه نمایند برادر مراد هم توجه قلب اهل قلب توحید است قال علی عری
 الله عنه الاحد ص فی التوحید هو سلب الصفات و اسقاط النسب و ال اختلافات
 نکته در اثبات اسم ذات بعد از نفی همین است عمره صرف باید کرد و وحی بلوغ باید نمود که نفی

ان كنتم محبتون الله فاتبعوني يحبكم الله ويغفر لكم ذنوبكم اللهم وفقه لما تحب وترى
 بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الذي هدانا لهذا الصراط المستقيم والصلوة على رسوله
 محمد هادي المنهج القويم وصاحب الخلق العظيم وعلى آله واصحابه هداية طريق
 الوصول الى الله الرؤف الرحيم - اما بعد فيقول الفقير الحقير عبد الرحيم بن
 وجيه الحق والدين الدلوي غفر الله له ولوالديه واحسن اليها واليه ان الولد
 الصالح التقى حبيب الدين منبع الحقائق والمعارف شيخ محمد البهلهتي قد سر سر
 لازم صحبتي وتعلم مني علم التفسير والحديث والتصوف وتلقنه اشغال الطريقة
 العلية القادسية والحشوية والنقشبندية كثر الله تعالى طالبها واصل الله ساكنها
 قرأيت فيه اسرارها وانوارها وآثارها فاستحوت الله سبحانه لا جازة الا مرشاد
 طالبى وصول الله وسالكين الى الله فامرني والهمني سبحانه وتعالى ان اجزت
 بلاه بصال والا مرشاد فاجزة لا رشاد الطالبين واكمال السالكين اجازة ظاهرة
 محض من المشايخ العظام العلماء الكرام والفقراء ذوي الاحترام كما اجازني مشايخ
 الطرق المذكورة قد سر الله اسرارهم ويداكيدى فمن بايعه فكان بابا يعنى ومن
 بايعنى فكان بابا يعنى صلى الله عليه وسلم عليه وعلى آله واصحابه افضل الصلوات
 واكمل التحيات واسأل الله لاجله الاستقامة والسداد على الطريقة المستقيمة
 والبشارت والدادام على طريقة الغزمية وايضا اجتمهه لتعليم علم التفسير والحديث
 والتصوف وبالله التوفيق الرفيق والحمد لله رب العالمين آمين
 الحمد لله رب العالمين والصلوة على رسوله محمد وآله واصحابه اجمعين - تجرت مجمع كمالا
 ظاهري وباطني ومنبع حنات صوري ومعنوي از احقر فقير محمد عبد الرحيم لعبد از سلام محبت التيام
 واضح انكم اشتياق ملاقات زياده ازان است كه تخرج بر آيد ثانياً انكم بعضه طلاب خدا و اخوان
 الصدق والصفاء تجردت عالي برائى اخذ طريق رجوع كمنند واز انجا كه بهمت عالي نهجت معاني
 است بنظر كرون بر بى استعدادى طالبان اين زمانه بر اطهار طريقة عليه واجرائى خير كثير مستوجه
 نمى شوند - الحق اگر نظر بر كوتاهى نظر طالبان كرده شود و حمرنى از اسرار حق نتوان گفت اما احسن
 آن است كه باهل طلب قواعد طريقة عليه بايد گفت و هر كس موافق استعداد خود بهره در شود
 قال النبى صلى الله عليه وسلم نصرت الله امرءاً اسمع مناشياً ببلغه كما سمعه قرب منبع اوحى

له من سامع و طریقه بزرگان که تا اینجا رسیده همین است باید که بر این حدیث عمل کنند و هر طایفه که آید آنها را طریق بوسه ادا کنند فکل یصیب نصیبه و اگر عدم آنها را طریقه نظر بچشم اجازت که شرط آنها را طریقه است باشد ازین فقیر اجازت دانند و این فقیر را در عالم ارواح اجازت از روح پرفشوح آنحضرت صلی الله علیه و سلم است و از صاحب طریقه حضرت خواجه بهاؤالدین نقشبند نیز حاصل است و در ظاهر اجازت از عارف ربانی و ماہر اسرار سبحانی حضرت سید عبد الله قدس سره است و ایشان را از شیخ آدم نبوری و ایشان را از مجدد الف ثانی قدس سره نیز ازین فقیر اجازت از قدوة العارفين زبدة العارفين زبدة المحصلين خواجه ابو القاسم که مشهور بخلیفه حیو بودند قدس سره و ایشان را از علم علما و عرف عرفا ملاولی محمد قدس سره و ایشان را از صاحب طریقه و سلوک میر ابو العالی ابر آبادی قدس سره و ایشان را از خواجه عبد الله و ایشان را از خال خود خواجه محمد یحیی و ایشان را از مولانا کمال خواجه عبدالحق و ایشان از خال خود پیشوا کمال ابرار خواجه عبد الله احرار قدس سره را و احکم و اساس طریقه قادریه و چشتیه که کتب حضرت مجدد الف ثانی قدس سره می رسد نوشته فرستاده خواهد شد

حامدا و صلیا و سلم اما بعد بر آدم فیض الله دائم منظر فیض الله باشد ای برادر فیض الله ناگاه رسد اما بر دل آگاه رسد وانی که دل آگاه کیست و نه که متادب با ادب باشد ادب بر سه قسم است ادب خدا و ادب رسول خدا و ادب خلق خدا فمن حافظ الادب بلغ مبلغ الرجال - امام مالک رضی الله عنه در کوچه های مدینه گاهی سوار نه شد زیرا چه جائی که محبوب رب العالمین رسید المسلمین علیه افضل التیمات و کمال التسلیمات پیاده رفقه شد آنجا سواری سوئی ادب است و آن امام بهام هر جا که عمارت قدیم میدید با ادب تمام بوسه میداد بر امید آنکه شاید که آن گل بوستان بنوت و آن ثمره باغ رسالت بوسه دست رسانده باشد چون فیض رسد چشم و اشود و تماشای فیض مقدس بینی و بعد از آن استقرار با سر از فیض اقدس سی چندان فاضله و فیض بینی که از فاضله و فیض از نصیبت مستقر گردد بجز فیاض هیچ نبینی چون سعادت ازلی در رسد و کمال ایمان و ایقان نصیبت تو گردد و از همه فیوض فانی شوی و به فیاض باقی گردی مصرع الفخر اذ انتم هو الله این است : این است کمال مرد راه خدا : در هر چه نظر کند ضارا بیند : مصرع مسلم اینجا رسیده و سر بشکست : ماہر اسرار کماهی اعنی میان شیخ محمد حیو سلمه الله تعالی سلام بشتیاق تمام مطالعه رسیده واضح آنکه در حدیث نبوی علی مصدرها الصلوة والسلام

وارد است که من استوی یواہ فہو مغبون۔ پس باید کہ هیچ نفساً زجدا و اجتهاد و تقافل نباید کرد و در زیاد کیت و کیفیت نسبت سعی بلیغ باید نمود اگر عمر نوح درین صرف شود بنور ذرہ از حق او گذارده نشود غریباً یقیناً دینہ و غریب لایودی حقہ ہمین است از شواغل متفرقہ و اوراد مختلفہ دست باید داشت و کجیح قوی و اتم متوجہ باید بود نہ ششم نہ شب پرستم کہ حدیث خواب گویم : چون غلام آفتاب ہمہ ز آفتاب گویم : ہاے برادر السکون علی قلب الہا و لیباء حرام اصلی متفق علیہ است موازنہ باضی و حال از واجبات طریق است اخلاص و بیچگانہ کہ این حقیر را عنایت فرمود اندر اداے آن صرف ہمت باید نمود و دام الذکر و التقوی علی کل حال و ایصال النفع للحق من غیر تفرقہ۔ و عدم تفضیل نفسہ علی احد من خلق اللہ و التواضع لامر اللہ و تخلق باللہ و السلام۔ برادر میان شیخ ابو معظم ہمیشہ در یاد حق متشغول باشند یا در یاد کن بید کہ چہ ماند۔ و السلام۔ قل اللہ ثم ذرہم۔

از درویش عبد الرحیم بعد از سلام واضح آنکہ ذلت انبیاء و اولیاء چیت تنزل از اعلیٰ باطل محلت الابرار استیات المقربین مقرب جناب الہی بہر اشغل آگاہی نیست آگاہ کیت کہ از آگاہی ذہل است العلم حجاب الاکبر امام شافعی فرمود علم علماء بعلم من نمیرسد و علمین بعلم صوفیہ نمیرسد و تمام علم صوفیہ در این لطیفہ است الوقت سیف قاطع کارے کہ در و نفع نباشد پسندے کارے کہ در و نفع نیابد مگر بنیابید کہ درس بنوعے بان کہ با آگاہی باشد و درجہ اعتدال بود و یارانی کہ موافق طریقت و با شریعت یمانند بایشان التفات میکردہ باشند از مراقبہ و محاسبہ و مشارطہ و معاقبہ و مجاہدہ یک لحظہ خالی نباشند کہ بنا کار این طریقہ بر نفس است بنا کار طریق دیگر بر زبان حق حق درین ایام بعضی معارف از ذات حضرت محمد مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وسلم بے واسطہ اخذ نمود انشاء اللہ تعالیٰ نوشتہ خواهد شد و این حقائق ماسبق اند الحمد للہ علی کرمہ و منہ برادر میان محمد معظم و شیخ عبد الوہاب و غیرہ کہ رابطہ محنوی و یا صوری داشته باشند سلام رسانند

حامل او و صلیاً و مسلماً اما بعد آن حقایق آگاہ و معارف ابتہا شیخت آب کمالات اکتساب اعنی میان شیخ محمد جو ہمیشہ در بجا حدیث مطلق متفرق بود خوشوقت باشد مکتوب فرود رسید فرحت حاصل گردید و بر ایسے خوش محمد کتابے نوشتہ بودم کہ مشتمل بر عجائب و غرائب حقائق و دقائق بود در ان کتابے نیز نوشتہ شدہ بود کہ عنان اختیار در دست کہ سخنان

می نوشتم اما خالی از سر نیست که می نویسانیده بنیدانم که برای کدام شخص می نویسانیده
 و در خور حوصله آن برادر نبود آن آخر آخر مکتوب که بزور خود را از شکر کشیده موافق استعداد
 محمد غوث نوشته شده بود انشاء اللہ تعالیٰ کتابت دیگر نوشته خواهد شد برادرم میان شیخ غوث
 بعد از سلام معلوم آنکه خبر اکمل اللہ خیر انجمن و ترقی که اللہ عشقه و شوقه برادر شیخ معظم
 جیو را سلام برسانند بخدمت حقائق و معارف آگاه سجاده نشین مقربان حضرت الهامیان
 شیخ محمد عاقل جیو سلام و اشتیاق رسانند بخدمت میان عبد الحفیظ و میان شیخ عبد الحکیم و میان
 جان محمد جیو و میان عبد الباقی و میان انور و حافظ فقیر اللہ جیو سلام برسد
 الحمد لله والصلوة علی رسولہ محمد وآلہ اجمعین اما بعد از فقیر عبد الرحیم بخدمت حقائق
 و معارف آگاه ماہر اسرار حضرت آله مقرب در گاہ مقتدای طالبان حضرت احد اعنی میان
 شیخ محمد جیو همیشه در ترقی معارج فی اللہ باشند مدت مدید شد که پیامی و سلام و خبری از آن
 برادر نرسیده خاطر نگران است باید که بدست آینده این طرف خبر سلامتی خود البته بفرسند که
 جمیعت اکثر مردم اینجاست بخدمت مشیخت آب کمالات کتاب میان شیخ محمد عاقل جیو
 سلام بنده رسانند و جمیع برادران و محبان سلام برسد زیاده وقت نبود۔

حامداً و مصلياً و مسلماً اما بعد از درویش محمد عبد الرحیم برادرم شخیات میان شیخ محمد
 عارف و والدہ میان شیخ محمد و برادر میان محمد معظم رسید بجز رضا و صبر هیچ چاره نبود انا
 لله وانا الیه راجعون۔ حتی جل شانہ نصیب ایشان مغفرت کند و شمارا محبت و عشق باد و او
 شنیدن غلبه آزار میان شیخ محمد و میان محمد عاقل جیو بسیار فکر روے نمود حتی سبحانہ در
 حفظ و حمایت داشته صحت عنایت فرماید و کتاب در عین انتظاری رسید باید که زود بدست
 آینده این طرف خبر آنجا البته البته می نوشته باشند که تعلق خاطر بان جانب میباشد۔ انشاء
 اللہ العزیز این بلیه بالکلیه مرفوع خواهد شد بکرمه و منہ همه برادران را و دوستان را سلام
 برسد برادرم و دلداریک را سلام و افرسد و در یاد حق باشند که عمر عزیزت شما خود بهتر میداند
 احتیاج نوشتن نیست۔

حامداً و مصلياً و مسلماً اما بعد از سلام خیر انجمن معلوم آن هر یک برادر اعنی میان شیخ محمد
 و میان شیخ محمد معظم آنکه لا خبر آزار میان شیخ محمد رسیده بود بالکلیه متوجه بجانب او شدیم
 بعد از آن چون خبر آزار شمار رسید بسیار فکر و حزن روداد چنانچه اکثر یاران را محسوس

جی شد بایاران گفتم که فقیر متوجه کلیه بجانب شیخ محمد ام هر چه شود که شود اما نماز طبع ما
 آنست که شیخ محمد زنده ماند و صحت یابد هر چند بعضی بایاران گفتند که در باب دیگران نیز
 متوجه شود گفتم طبع بالطبع متوجه بجانب اوست بجانب دیگرے متوجه نمیشود مدت بادرین
 توجه ماندم بلکه اشتغال دیگر را ترک دادیم چون درین کتابت خبر صحت شمار رسید فرحت
 حاصل شد الشکر لله والمنة که انشاء الله العزیز در باب جمیع برادران تصدیق بود و دعا کرده خواهد شد
 و المرجو الله القبول بارها بایاران همین جی گفتم که هر که رود و هر چه شود شود شیخ محمد را حق سبحان
 بالاحت و عافیت دارد الحمد لله والشکر که حضرت حق قبول فرمود چون دل ازین توجه فراغت
 یافت انشاء الله تعالی توجه عام و شامل هم نموده شود

مشیخت آب کمالات کتاب میان شیخ عنایت الله جیو همیشه در عنایت حق جل شانہ بوده
 محفوظ و مسرور باشند از دوش در لیش عبدالرحیم بعد از ابلاغ سلام و احوال آنکه کتابت شریف
 رسید و نیکو است دعا مر قوم بود مشیخت پناها از کسالت طبع و از اطالت طریقی مع حرارت
 الایام و عدم الرفیق الشفیق معذور ادراک سرور ملاقات شریف ماندم و حقیقت طریقت طبیعت
 احقر فقرا و اصل خدا در هر کس با همه کس و از همه کس جدا سوال نامه محمد اعنی شیخ محمد استفسار
 کنند امید است که بعد از اصفار و استماع معاف خواهند نمود و اصل حق شیخ محمد حیور اشتیاق
 فراوان رسید مدت مدید و عهد بعید شد که آن برادر ایدیه نشنیده است توجه خاطر بآن
 طرف میباشد العشق والصبر تمه التسلیم

صاحب زمانه مخلصه یگانه بعد از سلام محبت الیام واضح آنکه اوقات عزیز خود را بغفلت عطلت
 صنایع نگر داند و انفس نفس خود را بجز ذکر حق تعالی بگذارد هر یک نفس که میرود از عمر
 گوهر است بی کار اخراج ملک دو عالم بود و بهای پست که خزانه دہی رایگان بود و اگر
 روے بجاک نہی دست بے نواہی پس صحبت از خلق بگذارد و روے خالق آر و اوقات
 خود را بتلاوت قرآن ذکر دوام و آگاهی بتوجه تمام معمور دارالم تر الے ربک کیف مد الطل
 نجوان و خود را چون صورت آئینہ و سایہ دان و سایہ ہمیشہ بے مایاست و صورت را
 نمودیست بے بود و حقیقت محبت حق با خلق نہ در گفت آید و نہ در شنود پس صم بکم
 عمی فہملا لعقلون لفضیہ عارفان ستستی حقیقہ والنسن کار نادانان و غافلان
 ست و شغلے کہ تلقین کرده ام لصلب العین خود داری و دمی از راه غفلت نہ براری اگر

افکنند و گفت خداوند ما و حدناک حق توحید صک و مقدر شب شیر آنت که شبی
 آن مقتداک عارفان شیر خوده بودند و دردی در شکم پیدا شد اصحاب پرسیدند که
 حضرت سبب در وصیت فرمود که از خوردن شیرت از سبب غافل شد و نسبت
 بشیر کرد چون نسبت از راه غفلت بود باینرید معاتب گشت و اگر نه بالنسبت جنوی
 بودن اشیا از مظهر و محل حق تعالی اسناد کردن آثار با شیار از انبیا و اولیا بسیار
 واقع شود و معنی حقیقت حدیث بسم الله فی قلب المؤمن حضور همین نسبت است
 و ظاهراً قل کل من عند الله والله للمرجع والمعاد والله خلقکم و ما تعملون بخوانیم و
 استباد جمیع ممکنات ذات و صفات و جمیع نسب و اضافات و همه آثار و اطوار شوی
 حق سبحانه و انیم اللهم انا حقائق الاشياء کما هی و خلصنا عن المناهی و اقطع
 عنی ما یقطعنی عن شهودک و معرفه کمالات و وجودک و علومت مقربین اگر
 آنکه چون جذب از جذبات الهی سالک طریقت و طالب حقیقت را در یابد و در و جبره خود
 و غیر خود بخود ذات تعالی و تقدس عما یصفون و تسبیح و تنزیله عما یشرکون بحکم العشق
 ناری فی القلوب یحرق ما سوی المحبوب و حکم لمن الملک الیوم الله الواحد القهار
 و کل من علیها فان و یقی وجهه ربک ذوالجلال و الاکرام نماید و حقیقت قهر و جبر
 اینجا معلوم کرد و ستر و الله خلقکم اینجا مفهوم می شود و نسبت فعل و اقتدار و اطوار و وجود
 بسات در نظر شهود از وجود آنرا وجود نبود فعل چگونه بود و اقتدار که تواند بود -
 شیرین مثلے بشنو مکن روے ترش ۱۰ ثبت العرش اولی ثم النفس ۱۰ کفر شریعت و
 معبود پنداشتن است و کفر حقیقت دو موجود دانستن چون بحقیقت المد ترالی بر ربک
 کیف مد الظل رسیدیم از هستی خود و از لوازم آن رسیدیم - منوی - ما همه ظلمیم
 و اصل با خدا ۱۰ سایه خود از اصل که باشد جدا ۱۰ ما همه شیرین و تلے علم ۱۰ جمله اش از
 باد باشد و مبدم ۱۰ چون آفتاب احدیت از مطلع غرت و کبریا نیاید بچکس سایه را که همسایه
 آفتاب بود در نیاید عجب کارے هر جا که آفتاب نیاید سایه نباشد سایه رایے آفتاب وجودی
 ۱۰ بانس دست نیست مادام ۱۰ سایه متحرک است ناکام ۱۰ چون سایه زدست یاست
 ماید ۱۰ پس نیست خود اندر اهل سآ ۱۰ چیزے که وجود را بخود نیست ۱۰ هستیش نهادن از
 خود نیست ۱۰ هستی که بحق توام دارد ۱۰ او نیست و لیک نام دارد ۱۰ المحدث اذا

قودن بالقدر لم یبق له اثر والعاشق المسکین اذا تلامشی فی النوار حسن معشوقه
 ولم یبق له علم ولا خیر چون پروانه در شمع فانی شد ویرایج پر و انانندان فی العبودیت
 سبب لوانکشف لطیف الربوبیة اینجا واضح گرد و سر لا اله الا الله که توحید خاص خواهر
 سنت درین مقام لایح شود و حقیقت لا اله الا الله که توحید خواص است اینجا معلوم
 گردد و نعره انما الحق زمنه سبحانی درین حال سر برزند و حقیقت اسلام که فوق ایمان است
 معانی کرده خیال کثیر اینجا و بشناسند که هر کور خدا گم شد خدایت پشعشوق را اگر چه
 نهایت یه رنگیت اما عشق را بسیار ابو العجب نیز نگیت که حقیقت کند برنگ
 مجازی فوق و تحت و این راه مفقود بین و شمال درین مسالک معدوم است
 بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ وَالصَّلٰوةُ عَلٰی رَسُوْلِهِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَاصْحَابِهِ
 اَجْمَعِیْنَ اما بعد تا سیدات ربانی و توفیقات سبحانی جناب کمالات کتاب مهبط النوار متناهی
 مطهر آثار اسرار و آیه الهی حقائق معارف آگاه فضائل و فواضل دستگاه شفیقتنا و
 جبینا میر که شیخ حسام الدین متوالیه و متکاثره باد بعد از سلام محبت الیتام و شوق انتظار
 واضح ضمیر فیض تاثیر آنکه کتابت بر لطافت که هر حرفه چون درمی و هر کلمه پراز سرب و
 سر سطر که کعقد الدر بود در سید فرحت بر فرحت حاصل گردید ضمنوش استفسار رفتن
 شکر ظفر اثر بود واضح آنکه از عالم و موطن لاریب بکشوف ساختند که رفتن هم مبارک اثر
 و آمدن هم باخیر و الطفر خواهد شد الینا للرجع والینا للمآب و سلاه من رب الرحیم
 و این بشارت است عظیم - مخدوماس بادوست رسیدیم چو از خویش گذشتیم به از خویش
 که نشستن چه مبارک سفری بود به از خود باید گذشتن و بدوست باید پیوستن از ظاهر و باطن
 سفر باید کرد و از باطن بالطن البطون یعنی از مرتبه طلبیه بمرتبه اصلیت حقائق علییه باید رسید
 و از حقائق الحقیقه حقائق باید پیوست فقر اذاته هو الله این است نه ممکن واجب
 گردد و نه واجب ممکن که گوید آنکس درین مقام فضول به به تجلی ندانند و ز طول به
 شعر تعنی العشق عن هضم الرجال به وعن وصف التفرق و الضال به
 متی ما حل شی عن خیال به تحمل عن الاحاطة و المشال به اعاذنا الله من
 اعتقاد الننداقه العنید و ضلال اهل الشرك و یک دستار و یک شیشیم
 سر که مقطر و دو شیشه گلاب رسید حق تعالی بعض کر مه و منه لباس محبت ذاتیه خود آن

برادر را عنایت کنند و مشام را از بوی عطر معرفت خود معطر گردانند۔ خانہ در بارہ موقوف
 ایشان کہ جدہ را سخنان بے العلم و العمل شیخ محمد بدایحی پہلے رحمتہ اللہ علیہ جمع کردہ بودند
 سالک را باید کہ ہمیشہ شب و روز ذکر کند و جد و جهد بسیار کند و چنان جس کند کہ متو
 ذکر گردد و گاہے بغیر از جس ذکر نکند و جس کردن چنان فرورود کہ ہوش برود و ہلاک
 گردد و باز چون در افاقہ آید باز از سر نو همچنان مشغول و نفس را آرام نہد طالب حق را
 باید کہ از نماز فجر تا آنکہ یکپاس چیزے زیادہ روز بر آید در مراقبہ بنشیند و بعد از مراقبہ
 سخن با کس نگوید تا نماز نگذارد و چون وقت زوال شود باز بنشیند تا وقت ظہر و نماز عصر
 اول وقت بگذارد و مراقبہ کند تا مغرب و از مغرب تا عشا بنشیند و چون نیم شب شود نماز
 تہجد ادا نمودہ تا فجر بنشیند چون خواب غلبہ کند آب بروے خود افشانند تا خواب مندفع شود
 کہ در این وقت ہفتوحات غیبی بسیار روے نماید و کشود بسیار در خود یابد و خصوصاً
 شب جمعہ کہ بسیار فضیلت دارد باید کہ خواب نکند و اگر کسی زن داشتہ باشد باید کہ
 در ہفتہ باو یک مرتبہ خواب کند در آن شب ہم نماز تہجد فوت نہ کند کہ این وقت بازمی آید
 بلکہ بعد از اداے نماز نخسید و زیادہ نکند کہ بہ بسیار اختلاط نفس نمی میرد بلکہ طالب حق
 را باید کہ چشم بستہ ہمہ اوقات در مراقبہ باشد و بے مراقبہ ہرگز نشیند و استعمال کند کہ ہمیشہ
 دوزانو بنشیند کہ نشست طالبان خدا ہمین ست و ہر گاہ کہ بنشیند خود را از خود تہی کند
 و باید کہ ہمیشہ بخیاں جمال یار باشد با شیطان رہ زدن نتواند و آنچه اطوار عجائبات روے
 نماید از اثر توجہ او داند و بجد خود نداند و چون بہ صحبت درویشے رود۔ و متاثر شود این را
 از برکت نظر پیر خود داند کہ این قابلیت از نظر ایشان پیدا شدہ فرمودند اگر درویشے یکبار
 توجہ کرد ست و از قہد ہستی آزاد کرد ست اگر مشغول ماند ہمین اورا کفایت کند نیز تا کہ کا
 او تمام نشود فرمودند سالک را اگر بقوت توجہ براوج مراتب برده شود در سیر قلیل بماند
 و ترقے کردن نمی تواند پس اول اندک توجہ کرد در مقام جد و جهد باید آورد من بعد آن
 را بسوے نسبت باید رسانید تا وقت در نسبت صاف رود و نسبت چنان غلبہ
 کند کہ قریب بہ ہلاک شد و خواهد کہ بکار ہا دیگر مشغول شود تا ہلاک نگردد و فرمودند اگر
 طالب حق در صحبت یگانگان افتد زیادہ از دو سہ ساعت نہ نشیند و آنگاہ جس دم
 چشم کشادہ کند لیکن چنان جس دم کند کہ سخن ایشان نہ فہمید و اگر ضرورتی کہ سخن

باید گفت بزبان سخن باید گفت و بدل در ملاحظه مشغل با حبس و دم باشد تا مدت عزیز
 که لغبت بے بهاست ضائع نرود و در وقت تعلیم و تعلم و در وقت آمدن در رفتن
 نیز متوجه بجانب دل حبس دم باشد تا که در وقت جنگ اعدا نیز حبس دم نگذارد و
 چون خواهد که خب سپید هم در حبس باشد که بخواب رود هر وقت که حبس کند چنان کند که
 هلاک گردد اگر روح از غایت حبس ازین بدن بیرون رود باز نیاید رھے سعادت که
 که بچھ بزرگان را این حالت رھے داده و بجز عشق و محبت و سوز و درد وصول
 بحق تعالی میسر نہ کرود و عاشق صادق را باید که تمہت بران دارد که طالب گور عمر خود
 را در یاد مولے صرف کند و این بخاطر نیارد که این کارے ست که ازین زود فارغ
 شوم کہ ہرگز بیچ بر او نہ کشاید بلکہ نظر از حصول و عدم حصول نیز بردار د کمال حصول
 ہمین داند کہ حق تعالی توفیق یاد خویش عنایت فرمود و حصول کار موقوف بر این ست
 بیچارہ تھتش درست شد کار حصول پیوست و اگر قبض شود باید کہ نا امید نہ گردد۔ بلکہ
 همچنان در جد و جھد بماند و شاگرد اگر سالہا قبض بماند نا امید نہ گردد تا حق تعالی بکتر
 چنان بسط و کشایش روزے کند کہ انجہ سالہا سال حاصل نہ شود در یک لمحہ حاصل شود
 و باید کہ سالک در کار خود چنان گرم باشد کہ در اصلاح دیگرے قصو خود باید اگر چه دست
 باشد ہرگز بحال او متوجہ نہ شود و کار خود بوجہ احسن کرد ازین جهان برود۔ نقل مست
 کہ از حضرت اولیں قرنی رضی اللہ عنہ حضرت مر تھے علی کرم اللہ وجہہ و صیت خواست
 فرمودند کہ ای علی فرصت نہ دارم۔ طالب را باید کہ در ہر حال انتظار جمال محبوب بماند
 و لمحہ لحظہ ازین اندیشہ فارغ نماند تا یک بیک در باطن او مثل چراغ افروختہ گردد و
 ظلمت ہستی برود و ہر وقت خود را ابتدای داند و در جد و جھد مشغل چنان می کند گو با کہ
 ہمین وقت مرشد ارشاد فرمودہ بیاد حق جگر خود را کباب کند و ہر جا کہ باشد ختم عمر خود
 در اینجا داند و اندیشہ بر خاستن از اینجا منقطع کند و مرگ را حاضر داند تا پیش از مرگ بپیرد
 و مرتبہ موتو قبل ان موتو حاصل شود و قبرھا عمر کہنہ را تصور کند و عبرت از دنیا گبر کہ
 روزے حال من نیز چنین خواهد شد نقل ست کہ مرے زمین میکند بذر نخلان بوسیدہ
 یافت از مرے عبرت گرفت اورا در خانہ آورد و نگاہ داشت در یاد مولے تعالی مشغول
 شد و صبح و شام ہر روز اورا دیدن لازم گرفت تا بدتیا رغبت نیفتد و از یاد حق غافل نہ رود

تاکہ از دنیا برفت استہا - و بدانکہ اگر عمر من پنجاہ سال باشد آن نیز مثل باد بگذارد آن
 روز امر وزست قال البتہ صلی اللہ علیہ وسلم اللہ ینا ساعد فاجعلہا طاعیۃ یقل
 ست کہ چون ہفت نوح علی نبینا وعلیہ الصلوٰۃ والسلام بیامد پرسید کہ اے دراز ترین
 پیغمبران از روستے عمر و نیارا چون یافتی گفت چنانکہ خانہ کہ دور دراز کیے در آئند و از دیگر
 بیرون روند بلکہ خود را در گور تصور کن و بیان کہ ترا با کس کارے نہ کیے را با تو قال البتہ
 صلی اللہ علیہ وسلم کن فی اللہ ینا کانک غریب او کعابری سبیل وعد لفساک ہمن
 القبور و اگر کسی ملامت کند تنگ دل بناید شد - و طالب حق را باید کہ کار پیش خلق چنان
 کند کہ ملامت کند و نفرت پذیرند و تحسین خلق را طلب کند اگر کسی صد سخن گوید یک جواب
 ہم بناید داد و تند بناید شد کہ از تحمل کردن گناہ آمرزیدہ میشوند اگر یک جواب ہم گفته شود
 گویا کہ ہمہ جوابہا گفته شدند و اگر کسی غضب میکند در خود شخص کند اگر خود را ترک دنیا و
 ماہ و عزت باید ترس نکند و داند کہ بیچ چیز ضرر نخواہد رسانید و چشم بیچ کس اثر نخواہد کرد
 و اگر در خود میل دنیا یابد داند کہ ہمہ چیز ضرر تو اندر سید بلکہ این مثل دنیا عین ضرر
 است و دل بد نیادادن و محبت باہل دنیا کردن ازین بیچ ضررے زیادہ تر نیست
 و چون خلق رد کنند شاد باید شد کہ مردود خلق مقبول حق باشد و بداند کہ اگر مردمان بنظر
 حقارت بینند این حقارت جز وزرے چند پیش نیست برائے عزت این جہان کار آجہان
 را کہ ہمیشہ باد کارست بر باد بناید داد و ذلت نفس خسیس موجب تازگی روح لطیف است
 کہ او مثل یوسف است بحسن و جمال بلکہ ہزار چندان بہتر پس او را بربک نفس خوار بناید
 کرد اگر کسی گفتگو کند کوشش سخن پروری بناید کرد بلکہ خصم را باید گفت کہ سخن نور است
 کہ نفس کافر ازین مردہ میشود اگر اہل اللہ کس را محقر دارند نقص را بجانب خود نسبت کند و
 عیب در خود داند سخن او شان برستی فہم و کجے را بہ خود ضم کند تا زبان تبند و ترقے در
 خود یابد و یقین داند کہ ہدایت و ضلالت از جانب خداست و سوائے حق تعالی از خوا
 بیچ کس این ہر دو امر نمیشوند و باید دانست کہ چون کسی ہمیر و ہمہ کس چہ مادر و پدر و چہ زن
 و فرزند شتالی می کنند کہ از خانہ بدر کردہ در گور دفن باید کرد و تاخیر نشاید کرد پس بہت
 کہ بایشان مشغول مانند و از یاد حق تعالی غافل شوند آخرا از پنجاہ گذشتن ست و این را
 گذاشتن ست قلع الیوم ما اختیار اما تدم الغد اصطرار او از زن و فاداری طلب نکند

که از زن هرگز وفاداری نیاید وزن طالب حق را زیاد باز دارد. نقل است که بزرگترین
 خواست تا سه شب مانده در روز با مشغول مانده در داد که هزار مرتبه و رو میخواند فوت شد حضرت
 رسالت پناه صلی الله علیه و سلم را خواب دید که از زبان دربار میفرمایند که سه روز است که از
 تو درود نمیبرند چون از خواب بیدار شد زن را طلاق داد و بکار خود مشغول شد و هر چه شکل
 افتد بدو از روحانیت حضرت رسول مقبول صلی الله علیه و سلم باید خواست و از غیر حسیب
 نهد ای کس دیگر رجوع بنماید کرد تا کار هر چند شکل باشد حل شود اگر بحیثیت اینداری که از حق تعالی
 دعا طلبد دعائے بد در حق او نهد بلکه بحیثیت خود از حق تعالی خواهد خواست که آن منوی
 را به بلا مبتلا گرداند یا توفیق نیک بخشد و با کور دلان که از طریق اهل الله منکرند صحبت نباید
 داشت و از مخالفت ایشان احتراز باید کرد و هیچکس را از مسلمانان از خود فرودتر نباید دانست
 که شاید حق تعالی آخر الامر توفیق رفیق گرداند و بلکه کافر را نیز از خود زیور نباید دانست که
 احتمال آرد دنیا مسلمان شده انتقال کند و به بیان کمالات بزرگان پیشین پیش عوام مشغول
 نباید شد و در خود حالتی پیدا باید کرد که از مطالعه احوال بزرگان منقعت همین است که باید
 باید کرد تا آن حالت حق تعالی عنایت فرماید که افسانه برائے مفاخرت خود باید کرد که از افسانه
 کوهی آن حالت نماند آید خواندن کتب و مطالعه آن همه دنیا است در آخرت از اشتغال
 آن بجز خسارت پدید نیاید هر چه هست یا دموهله تعالی است باقی همه بیچ است و در
 راه حق تعالی نمیشود تا که یک دل نشود گاه گاه کتب در ایشان را مطالعه باید کرد
 که طالب را قوت عزم زیاده گرداند لیکن با مطالعه دل و عین دم در آن وقت هم باید
 بود لیکن به جمع کردن کتب اشتغال نباید کرد که آن در یاد حق تعالی خلل آرد و طبع اخسرد
 کند اگر نماز قضا شده باشد تا نماز را ادا نهد کند به بیچ کار مشغول نشود که بغیر او کردن
 نماز مشغول شدن بکار دیگر شوم است و طعام که بادی باشد در وضو خلل کند از آن احتراز
 باید کرد تا در نماز خلل نیفتد آنچه بر سالک از عالم ملکوت ظاهر شود با کس نه گوید بلکه
 چنان رندانه وضع باشد که خود را به لباس صالحان نه دارد به طریق اهل دنیا نمودار
 کند اگر کسی از غیر اینها جنب خود را دست نماید مقنون دس نگرود که اهل دنیا مکاری
 باشند و اگر کسی خود را دست نماید از دس را از خود ظاهر کند تا که او را صادق نمایند
 و کشش بر اهل الله و فرمان بر طایفه ایشان نیاید و اصل کار این است که اختیار خود

از میان بزدارد و خود را با اهل اللد سپرد کند تا مقصود حاصل شود و الا هرگز حاصل
 نه شود و خود را از آن یک کس بگرداند و نیت استفاضه از دو جانہ کند و الا از بیج جا
 فیض نہ رسد۔ والسلام علی من اتبع الهدی

دل کی منظر لیت ربانی

حسانہ دیوراتو دلانی

بعضے از وظائف حضرت ایشان کہ حضرت مولانا و با لفضل
 ابولشاه ولی اللہ صاحب محدث دہلوی در انقاس العافین

نوشتہ اند بہ تحریر آئند

وظیفہ حضرت ایشان از نوافل تہجد بود بہ تقید عدد رکعات بل بہ ملاحظہ نشاط و غیبت
 ہر مقدار کہ باشد و اشراق وضعی و دو رکعت بعد مغرب برائے ثواب والدین و برادر
 کلان خود و بتلاوت و ایما مشغول می بودند مگر بعد زوہ بہ غایت خوش صوت و بارکات
 قواعد تجوید می خواندند و غالباً در طاقہ یاران بیرون از تلاوت ہر روز دو سہ رکوع بتدبیر
 و بیان معانی آن می خواندند و یک ہزار بار نفی و اثبات بعضی بہ چہر قبل فجر و بعضی بختیم
 و دو از دہ ہزار بار اسم ذات ہمیشہ لازم بود خارج اوقات غیبت با وجود کبر سن
 و ضعف و ہر گاہ متوجہ می شدند بہ غیبت ممتدہ می کشید بعد وفات سیدنا و مخدومنا
 شیخ ابوالرضا محمد با ستاد بعضی یاران ہمان اسلوب و عظمی فرمودند اکثر از مشکوٰۃ
 و تنبیہ العافین و غنیۃ الطالبین و در آخر تفسیر شروع کردہ بودند چون چون از بیان
 زہرا دین فارغ شدند ضعف غالب آمد و آن رشتہ موقوف ماند این فقیر بارہا از
 زبان ایشان استماع کردہ کہ ماہر چہ یافتیم بہ دولت در دو توجہ مجر دیاقتیم
 و یک ہر روز سورہ مزمل یا زودہ بار و یا مغنی یک ہزار و یکصد بار برائے عنائے ظاہری

مے خواندند و پیوستہ در جمع احوال بے اسباب ظاہر حق سبحانہ قلوب عباد را بخدمت ایشان مصروف میساخت۔ در آخر عمر ایشان چون رمضان رسید صیام و قیام بدو قدیم بہ تقدیم رسانیدند ہر چند بہ حسب شریعت رخصت افطار متحقق بود کہ پیر فانی کشیدہ بودند و طاقت صوم نہ داشتند این فقیر و ساراہل بیت چون سوال مے کردند کہ سبب چندین مقاسات تعب با وجود رخصت شرع چیست مے فرمودند زیادہ ازین نیست کہ بسبب ضعف بے ہوش مے شوم و بہ ہوشی خود گرفتہ ام و بدان ماند مے شویم یعنی غیبت چون سوال آمد یک بارہ اشتہا ساقط شد و ضعف غالب آمد و ہیضہ پیدا شد چند آنکہ اسید حیات منقطع گشت و مردہ وار افتادند این فقیر حاضر بود درین افتادن کلمہ استغفر اللہ الذی لا الہ الا اللہ الحی القیوم از زبان ایشان برآمد بعد از ان روز ب صحت آوردند و مے اچملہ تخفیف دست داد با آنکہ او اہل صفا با مرض غالب آمد و قبل صبح صادق صادق چون آثار موت ظاہر شد غالب ہمت ایشان آن بود کہ نماز فجر فوت نہ شود چند بار در ان ضعف پرسیدند کہ صبح طلوع کردہ است یا نہ حاضران گفتند نے چون موت نزدیک رسید آن گویندگان بقف جواب دادند کہ اگر وقت نماز شمانیست وقت نماز ما خود رسیدہ است آنگاہ گفتند مرا متوجہ بہ قبلہ کن سید آنگاہ بہ اشارت نماز گذاردند حال آنکہ در وقت شک بود و بعد از ان بذکر اسم ذات زیر لب مشغول شدہ و ولایت حیات سپردند و این واقعہ روز چہار شنبہ دواز دہم صفر ۱۳۱۰ ہجری یک صد و بی و یک سال ہجری در او اخر عہد فرخ سیر واقع شد و فرخ سیر بعد از حضرت ایشان قریب پنجاہ روز اسیر شد و ہرج و مرج عظیم دست داد و عمر شریف ایشان ہفتاد و ہفت سالہ بود قصہ بہ فتح چیتور و عمارت مسجد جامع شاہ جہان آباد یادداشتند و ہذا خبر بار دنا امر دہ من مناقب سیدنا و معذ و مناقب شیخ عبدالرحیم قدس سہ۔ و تیلوہ انشا اللہ تعالی۔

تاریخ وفات

در ہزار و یکصد و سی و یک ہجری سول بادا و چار شنبہ از صفر ثانی عشر
ہادی اہ طریقت شیخ دین محمد الحیم کرواز و نیار و ون در حبت الماوی سفر

مفتی صاحب



حجلیہ خیر خواہان اہل اسلام۔ و معتقدین خاندان حضرت مولانا مولوی شاہ ولی اللہ صاحب
 محدث دہلوی رحمۃ اللہ علیہ کو فروہ ہو۔ کہ وہ منبع فیض کہ جس سے ہندوستان قال
 اللہ و قال الرسول کے انوار تجلیات سے منور ہو گیا۔ یعنی مدرسہ کہنہ حضرت مولانا
 شاہ عبدالغفر صاحب دہلوی رحمۃ اللہ علیہ کہ عرصہ تیس پالیس سال سے غیر آباد ہو گیا تھا
 اب بفضلہ منہ تعالیٰ سید ظہیر الدین عرف سید احمد نواسہ حضرت خاتم المحدثین جناب
 مولانا شاہ رفیع الدین صاحب برادر عزیز حضرت مولانا شاہ عبدالغفر صاحب نے بتائیں
 نبی و اشارہ روح پر فتوح شاہ صاحب موصوف کی ماہ ربیع الاول ۱۳۱۰ھ ہجری سے سلسلہ
 درس و تدریس مدرسہ مذکورہ میں جاری کر دیا ہے۔ اور محقول اور منقول دونوں علم پڑھا
 جاتے ہیں۔ اور مسلمان بچوں کو دینی اور دنیوی تعلیم اس انتظام کے ساتھ دیا جاتی ہے کہ اور
 مدارس میں دیکھنے میں نہیں آئی۔ مگر افسوس ناک یہ بات ہے کہ ابھی تک اسکے واسطے کہیں
 سے کچھ کفاف مقرر نہیں ہے۔ جس سے اس کی ہمیشہ کے واسطے قیام کی صورت ہوگی
 جملہ اہل اسلام ہندوستان کو اور خاص کر جو فیض یاب ہیں اس خاندان سے اون پر فرض و
 واجب ہے کہ اس مدرسہ کے سب مدارسوں سے پہلے بقائے یادگار جائے شاہ صاحب
 موصوف کے لئے۔ قلم سے قدم سے درم سے زبان سے سعی و امداد کرنے اور کرانے بقدر
 طاقت مال صرف کرنا فرض ہے بقولہ تعالیٰ و تعاونوا علی البر و التقویٰ اور واضح رہے
 کہ جہاں مدرسہ موصوف ہے وہ ہی خاص خاص انخاص جائے درس گاہ منیر کہ حضرت مولانا
 شاہ ولی اللہ صاحب حضرت مولانا شاہ عبدالغفر صاحب وغیرہ وغیرہ کی ہی جہانسی ہزاروں حلیل القدر
 علماء و ستارہ فیضیت باندہر تمام ملک میں شائع ہوئی اور جو کچھ ہندوستان میں علم ہے اسی جگہ کا فیض ہے
 اگر منظور خدا ہی تو بہر دیسا ہی ہو جائیگا مگر ابھی مدرسہ موصوف کو نہایت سخت امداد کی ضرورت ہے کیونکہ
 ابھی کہیں سی کوئی صوت امداد کی نہیں ہوئی پس اسلام کے حقیقی خیر خواہوں اور دین محمدی کے درمندان
 اور شاہ صاحب کے معتقدوں ہی امید ہی کہ اس مدرسہ کی قیام کی صورت ضرور تجویز فرماویں پتہ یہ
 ولی مدرسہ کہنہ حضرت مولانا شاہ عبدالغفر صاحب نزد سید ظہیر الدین عرف سید احمد نواسہ مدرسہ
 عند ذیہ۔ برسد

